

Ida Seluska
Reetta Sihto

“YOU HAVE TO LIVE HERE, YOU KNOW, TO KIND OF UNDERSTAND”

Vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuuri ja kohtaamiset suomalaisen kulttuurin kanssa

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Toukokuu 2024

TIIVISTELMÄ

Ida Seluska & Reetta Sihto: "YOU HAVE TO LIVE HERE, YOU KNOW, TO KIND OF UNDERSTAND"

Vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuuri ja kohtaamiset suomalaisen kulttuurin kanssa

Kandidaatintutkielma

Tampereen yliopisto

Viestinnän monitieteinen tutkinto-ohjelma

Toukokuu 2024

Kansainvälistyminen on suuri trendi, johon kannustetaan myös korkeakouluopinnoissa esimerkiksi vaihto-opiskelun kautta. Vaihto-opiskelulla tarkoitetaan määräaikaista opiskelua toisessa maassa. Vaikka vaihto-opiskelu on yksi korkeakoulujen suosituimmista kansainvälistymisen muodoista, ja siihen on liitettävissä useita viestinnän ilmiöitä, sitä on tutkittu Suomessa viestinnän alalla melko vähän. Tämän tutkielman tavoitteena on kuvata, millainen pienoiskulttuuri vaihto-opiskelijoille muodostuu symbolisessa konvergenssissa ja kohtaamisissa suomalaisen kulttuurin kanssa.

Tutkielman teoreettisen pohjan muodostavat symbolisen konvergenssin teoria ja pienoiskulttuurin käsite. Tutkielmaa varten haastateltiin kolmea vaihto-opiskelijaryhmää, joissa jokaisessa oli kolme opiskelijaa. Ryhmän jäsenet olivat ystäviä keskenään. Haastattelut toteutettiin englannin kielellä. Ryhmät koostuivat eri kansallisuuksia ja aloja edustavista opiskelijoista, jotka suorittivat vaihto-opintojaan Tampereen yliopistossa syksyllä 2023. Litteroiduista haastatteluista ja videomateriaalista analysoitiin laadullisin keinoin ryhmän fantasiointia sekä heidän käsityksiään ryhmän tavoista ja rooleista ja suomalaisesta kulttuurista.

Tulokset osoittavat, että vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuurit perustuvat vaihtokokemukseen, ne ovat lujia ja sopeutumista edistäviä, ja ne saavat vaikutteita ympäröivästä kulttuurista. Vaihto-opiskelijat kuvasivat omia pienoiskulttuurejaan itekin tiiviiksi ja sopeutumista edistäviksi. Pienoiskulttuurin piirteisiin vaikuttaa esimerkiksi vaihtojakson olosuhteet, kuten oleskeluajan rajallisuus ja tuutoritoiminta. Fantasiateema-analyysin tuloksien mukaan vaihto-opiskelijoiden kuusi fantasiateemaa jaettiin ryhmäkulttuurin, vaihto-opiskelijuuden ja suomalaisen kulttuurin fantasiatyypeihin, jotka täyttävät sopeutumisen ja identifioitumisen tarpeita. Vaihto-opiskelijoiden ryhmäidentiteetti perustuu vaihto-opiskelijuuteen, eikä esimerkiksi kansallisuuksiin. Ryhmäidentiteetin kehittymistä edistää suomalaisten ja kansainvälisten opiskelijoiden välille kuvattu "me ja ne"-jako.

Tutkielma tuottaa uutta arvokasta tietoa vaihto-opiskelijoiden keskinäisestä ryhmäviestinnästä ja heidän vuorovaikutuksestaan suomalaisten kanssa. Jatkossa tutkielman tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi kansainvälisten opiskelijoiden tuutoroinnissa. Sekä vaihto-opiskelijoiden että kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden kohdalla on kiinnitettävä erityistä huomiota sopeutumisen tukemiseen, sillä opiskelijat selkeästi pyrkivät myös itse omissa ryhmissään täyttämään tätä tarvetta. Jatkossa olisi antoisaa tutkia vaihto-opiskelua lisää Suomen kontekstissa, erityisesti korkeakouluissa.

Avainsanat: vaihto-opiskelu, symbolisen konvergenssin teoria, pienoiskulttuuri, ryhmäviestintä, suomalainen kulttuuri

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	VAIHTO-OPISKELU ILMIÖNÄ	2
3	TEOREETTINEN NÄKÖKULMA VAIHTO-OPISKELIJOIDEN RYHMÄVIESTINTÄÄN 6	
	3.1 Symbolisen konvergenssin teoria.....	6
	3.2 Pienoiskulttuuri.....	9
	3.3 Sosiokulttuurinen traditio	10
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	12
	4.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset	12
	4.2 Tutkimusmenetelmä.....	13
	4.3 Osallistujat ja aineistonkeruu.....	14
	4.4 Aineiston käsittely ja analyysi.....	16
	4.5 Eettiset ratkaisut.....	18
5	TULOKSET	20
	5.1 Fantasiateemat ja niiden täyttämät tarpeet	20
	5.1.1 Ryhmäkulttuuri	20
	5.1.2 Suomalainen kulttuuri.....	22
	5.1.3 Vaihto-opiskelijuus	25
	5.2 Vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuuri.....	27
	5.3 Suomalainen kulttuuri ja ryhmäidentiteetti.....	29
6	POHDINTA.....	33
	6.1 Fantasiointi identiteetin muodostajana ja sopeutumiskeinona.....	33
	6.2 Vaihto-opiskelijoiden nopeasti muodostuvat ryhmät ja tiivis pienoiskulttuuri	35
	6.3 Suomalainen kulttuuri yhdistävänä ja erottavana tekijänä ryhmäidentiteetissä	37
	6.4 Yhteenvedo	38
	6.5 Tutkimustulosten hyödyntäminen jatkossa	39
	6.6 Arviointi	41
7	KIRJALLISUUS	45
	LIITTEET	51
	Liite 1: Haastattelurunko.....	51

1 JOHDANTO

Kansainvälistyminen ja globalisaatio kuuluvat nykyajan suurimpiin trendeihin, ja ne näkyvät myös korkeakouluopinnoissa. Esimerkiksi Tampereen yliopiston viestinnän monitieteisessä tutkinto-ohjelmassa toteutettiin kansainvälistymisen kehittämishanke "OK", jonka tavoitteena oli lisätä opiskelijaliikkuvuutta muun muassa uusilla vaihtokohteilla (Ala-Kortesmaa ym., 2023). Korkeakouluopiskelijoiden piireissä ulkomailta suoritettu vaihtojakso onkin suosittu keino kansainvälistyä, sillä ulkomaille lähteminen on luultavasti helpompaa kuin muissa opinnoissa tarjolla olevan taloudellisen ja logistisen tuen ansiosta. Opiskelijoiden kansainvälistymistä edistetään myös kotikansainvälistymismahdollisuuksilla, kuten kulttuurienvälisen viestinnän opinnoilla.

Suomi on monelle ulkomaalaiselle opiskelijalle mieluinen kohdema. Opetuksen korkea laatu, toimiva infrastruktuuri ja kulttuurin erikoispiirteet herättävät mielenkiintoa ja houkuttelevat kansainvälisiä opiskelijoita eri pituisille oleskelujaksoille. Kansainväliset opiskelijat, jotka mahdollisesti jäävät Suomeen pidemmäksi aikaa, tuovat mukanaan monipuolista osaamista ja uusia näkökulmia, jotka ovat tärkeitä esimerkiksi yritystoiminnan kehittämisessä. Suomalaiselle yhteiskunnalle olisi siis hyödyksi edistää vetovoimaisuuttaan ja kansainvälisten opiskelijoiden sopeutumista. Yleiskokemukseen vaikuttavat muun muassa kohtaamiset suomalaisen kulttuurin sekä paikallisten ja kansainvälisten opiskelijoiden kanssa.

Suomeen tulevista vaihto-opiskelijoista on tehty vain kourallinen viestinnän alan tutkimuksia. Tutkielman tavoitteena on kuvata, millainen pienoiskulttuuri vaihto-opiskelijoille muodostuu symbolisessa konvergenssissa ja kohtaamisissa suomalaisen kulttuurin kanssa. Uniikin ryhmäviestinnän ja yhteiskunnallisen kontekstin lisäksi tutkimusasetelman kiinnostava piirre on kohderyhmän, eli Suomeen tulleiden yliopistovaihto-opiskelijoiden, monikansallisuus.

2 VAIHTO-OPISKELU ILMIÖNÄ

Vaihto-opiskelulla tarkoitetaan tilannetta, jossa opiskelija lähtee omasta maastaan ja oppilaitoksestaan toiseen maahan suorittamaan opintoja määrätyksi ajaksi, minkä jälkeen hän palaa kotimaahansa jatkamaan opintoja. Vaihto-opiskelun voi järjestää itse, mutta yleensä käytännön järjestelyjä ja sopimuksia hoitavat järjestöt, yhtiöt ja oppilaitokset. Lähes aina vaihto-opintoihin täytyy hakea erityisellä prosessilla. Useimmiten vaihto-opiskelu suoritetaan toisen asteen tai korkea-asteen koulutuksen aikana, ja vaihtojaksot kestävät lyhimmillään noin kuukauden ja pisimmillään vuoden. Vaihto-opiskelijoiden lisäksi on myös muita kansainvälisiä opiskelijoita, kuten tutkintoja ulkomailla suorittavia. (Opintopolku, 2024.) Kansainvälisiin opiskelijoihin liittyviä ilmiöitä voi jonkin verran yleistää sekä vaihto-opiskelijoihin että muihin kansainvälisiin opiskelijoihin.

Suomessa vaihto-opintojen suorittaminen on melko yleistä: keskimäärin viidesosa yliopisto-opiskelijoista lähti Suomesta ulkomaille vaihtoon vuonna 2022. Koronaviruspandemia vaikutti luonnollisesti vaihto-opiskelun suosioon, mutta pandemian loputtua vaihtojaksojen suorittaminen nosti taas suosiotaan. Lisäksi Suomen korkeakouluihin on jo pitkään tullut vuosittain yli kymmenen tuhatta ulkomaalaista vaihto-opiskelijaa, pl. koronavuodet 2020 ja 2021. (Vipunen, 2024.) Viime aikoina ovat yleistyneet erilaiset virtuaaliset opiskelijavaihdot, joissa teknologiavälitteisesti esimerkiksi videopuheluiden ja yhteistyöalustojen avulla suoritetaan opintoja eri maissa olevien opettajien ja opiskelijoiden kanssa yhteistyössä (Dooly & Vinagre, 2022).

Opiskelijajärjestöt ovat olennainen osa Suomen opiskelijakulttuuria. Tampereella on kansainvälisten opiskelijoiden, mukaanlukien vaihto-opiskelijoiden, asioita ajavia järjestöjä. ESN FINT keskittyy Tampereen yliopiston keskustakampuksen ja Kaupin kampuksen opiskelualoihin, kun taas INTO on Hervannan kampuksen teknillisten alojen järjestö. Järjestöt tekevät paljon yhteistyötä. Niiden toimintoihin kuuluvat esimerkiksi tapahtumat, retket Suomessa ja kotitalousvälineiden lainauspalvelu. (INTO, 2024; ESN FINT, 2024.)

Suomessa vaihto-opiskelijuutta on tutkittu vähän, vaikka ilmiö on vahva. Tutkimuksia on tehty esimerkiksi eurooppalaisten vaihto-opiskelijoiden identiteetistä ja toiseudesta Suomessa

(Dervin, 2011) ja eteläkorealaisten vaihto-opiskelijoiden interkulttuurisuuden rakentumisesta Suomessa metaforien ja narratiivien kautta (Johnson, 2021). Lisäksi Suomeen tulleita vaihto-opiskelijoita on ollut mukana esimerkiksi tutkimuksessa, jossa tutkittiin Liettuassa sijaitsevan yliopiston vaihto-opiskelijoita ja heidän kokemuksiaan kulttuurienvälisestä viestinnästä (Stepanoviené, 2011) sekä tutkimuksessa, jossa tutkittiin vaihto-opiskelijoiden henkilökohtaisten ja opetuksellisten odotusten täyttymistä (Keogh & Russel-Roberts, 2009).

Vaihto-opiskelua on tutkittu laajasti eri näkökulmista eri tieteen aloilla, kuten psykologiassa, sosiaalitieteissä ja kasvatustieteissä. Tutkimuksissa keskitytään esimerkiksi kulttuureihin ja niiden eroihin (Chaiyasat, 2023), identiteettiin (Dervin, 2011; Van Mol, 2018) ja kieleen (Deng & Peng, 2023; Siegel, 2022). Vaihto-opiskelu ja viestintä yhdistetään tutkimuksissa usein kulttuurienvälisen viestinnän kautta (Sunendar ym. 2021; Stepanoviené, 2011), kun taas kulttuurienvälisen viestinnän näkökulmasta tutkitaan muitakin asioita. Vaihto-opiskelun tutkiminen viestinnän näkökulmasta vaikuttaakin olevan ikään kuin kulttuurienvälisen viestinnän alalaji, vaikka vaihto-opiskelua ilmiönä olisi mahdollista tutkia myös muista viestinnän näkökulmista.

Esimerkiksi viestintätaitoja on tutkittu kulttuurienvälisen viestinnän ilmiönä. Willoughby-Knox ja Yates (2022) tutkivat paikallisten ja kansainvälisten opiskelijoiden käsityksiä ystävyysuhteiden muodostumisesta, viestintätaidoista ja kulttuurienvälisestä viestinnästä australialaisessa korkeakoulussa. Tutkimuksessa selvisi, että paikalliset pitivät kulttuurienvälisen viestinnän taitojaan hyvinä, eivätkä ne kehittyneet yhdessä lukukaudessa. Moni paikallisista opiskelijoista kertoi hankaluuksista muodostaa ystävyysuhteita kansainvälisten opiskelijoiden kanssa. Kansainväliset opiskelijat taas odottivat, että heidän taitonsa kehittyisivät enemmän kuin ne todellisuudessa tekivät. Tutkimuksen mukaan kansainväliset opiskelijat eivät olleet tietoisia siitä, että viestintätaitojen kehittäminen on pitkäaikainen ja haastava prosessi.

Stepanoviené (2011) tutki liettualaisesta yliopistosta vaihtoon lähteneiden opiskelijoiden kokemuksia kulttuurienvälisestä viestinnästä. Tutkimuksessa selvisi, että noin puolella heistä oli kuusi tai useampia ystäviä muista maista. Naisista 20 prosentilla ja miehillä seitsemällä prosentilla ei ollut lainkaan muista maista olevia ystäviä. Näiden ystävien kanssa keskusteltiin pääosin päivittäin tai muutaman kerran viikossa. Yleisin puheenaihe oli opiskelu, ja muita tavan-

omaisia aiheita olivat jokapäiväiset tervehdykset, sää, ruoanlaitto ja aktiviteetit. Lisäksi naisista 80 prosenttia ja miehistä 64 prosenttia kertoi viestintäongelmista, jotka liittyivät erityisesti kulttuurieroihin.

Vaihto-opiskeluun liittyy monenlaisia haasteita, kuten vuorovaikutus muista kulttuureista tulevien kanssa. Stepanovienén (2011) tutkimuksessa 74 prosenttia opiskelijoista totesi, että vuorovaikutuksessa ulkomaalaisten opiskelijoiden kanssa on haasteita. Merkittäväksi syyksi nimettiin kulttuurierot, joihin vaikuttivat esimerkiksi stereotyyppit ja kulttuurishokki. Stepanoviené (mt.) suosittelee, että opiskelijoiden tulisi kehittää kulttuurienvälisen viestinnän taitojaan ennen ulkomailla opiskelua. Myös tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden mielestä kulttuurienvälisen viestinnän opiskeleminen olisi tärkeää, sillä se auttaisi välttämään kulttuurishokkia, lisäksi itsevarmuutta ja auttaisi vuorovaikutustilanteissa eri kulttuureista tulevien ihmisten kanssa. Kulttuurierot saattavat johtaa yksinäisyyteen, kun niin sanotusti menettää ihmiset, jotka puhuvat samaa kieltä ja ovat samasta kulttuurista (Weiss, 1973, viitattu Sawir ym., 2008). Yksinäisyys ja oman kulttuurin kaipuu johtavat usein siihen, että ystäviä etsitään maatovereista tai muista kansainvälisistä opiskelijoista (Sawir ym., 2008).

Tutkimuksissa on todettu, että kansainväliset opiskelijat muodostavat läheisiä ystävyys-suhteita huomattavasti enemmän muiden kansainvälisten opiskelijoiden kanssa, kuin paikallisten opiskelijoiden kanssa (Gareis, 2012; Robinson ym., 2020; Hendrikson ym., 2011). Kansainväliset opiskelijat kokevat, että ystävyys-suhteiden muodostaminen on heidän vastuullaan, ja sen epäonnistuessa he tuntevat olonsa ulkopuolisiksi (Willoughby-Knox & Yates, 2022). Toisaalta kansainväliset opiskelijat haluavat olla vuorovaikutuksessa paikallisten kanssa (Hayes & Lin, 1994; Dervin 2011) ja paikalliset opiskelijat nähdään mukavina (Robinson ym., 2020). Lisäksi kansainväliset opiskelijat, joilla on enemmän paikallisia ystäviä, ovat tyytyväisempiä ja kokevat vähemmän koti-ikävää (Hendrikson ym., 2011). Paikallisilta ystäviltä, kuten myös esimerkiksi perheeltä kotona ja muilta vaihto-opiskelijoilta, saadaan emotionaalista tukea, joka vaikuttaa positiivisesti vaihto-opiskelijoiden hyvinvointiin (Matschke, 2022).

Syitä siihen, että vaihto-opiskelijat eivät positiivista vaikutuksista huolimatta muodosta läheisiä ystävyys-suhteita paikallisten opiskelijoiden kanssa, saattaa olla useita. Robinson kollegoi-

neen (2020) on ehdottanut, että kyseessä voi olla homofilia, eli ihmisten taipumus olla enemmän vuorovaikutuksessa samankaltaisten ihmisten kanssa (McPherson ym., 2001). Ilmiötä saattaa selittää rationaalisen päätöksenteon teoria, jonka mukaan ihminen tekee kustannus-hyöty-analyysia ennen valintojen tekemistä. Monelle vaihto-opiskelijalle paikallisten opiskelijoiden kanssa käydystä vuorovaikutuksesta nousevat haitat, kuten nolostuminen kielitaidon takia tai hylätyksi tuleminen, ovat suurempia kuin sen hyödyt, kuten kielitaidon parantuminen tai uusien ystävien saaminen (Robinson ym., 2020). Kansainväliset opiskelijat asettavat itsensä usein paikallisen kulttuurin ulkopuolelle (Robinson ym., 2020; Hendrikson ym.; 2011; Dervin, 2011), mikä saattaa myös osaltaan edistää eristäytymistä paikallisista.

Tutkimalla vaihto-opiskelua voidaan hyödyttää esimerkiksi kansainvälistä tuutorointia. Tuutoroinnin tarkoituksena on integroida kansainväliset opiskelijat, niin vaihto- kuin tutkinto-opiskelijat, paikalliseen kulttuuriin ja opiskelijaelämään. Ymmärtämällä paremmin vaihto-opiskelijoiden tarpeita, on mahdollista muuttaa toimintatapoja niin, että vaihto-opiskelijoiden olisi helpompi lähestyä paikallisia opiskelijoita ja siten tutustua paikalliseen kulttuuriin myös heidän kauttaan. Tuutoroinnissa, kuten muussakin kulttuurin esittelyssä tulee huomioida se, millaista narratiivia kulttuurista ja vaihto-opiskelijoista rakennetaan. Dervin ja Layne (2013) tutkivat vuoden 2011 Tampereen Teknillisen Yliopiston kansainvälisille opiskelijoille suunnattua julkaisua, joka sisältää neuvoja suomalaiseen kulttuuriin sopeutumiseen. He huomasivat, että julkaisussa esiteltiin suomalaista kulttuuria tavalla, joka loi erottelua muihin kulttuureihin ja huomaamatta kritisoi niitä. Kansainvälisiä opiskelijoita pidettiin ulkopuolisina suomalaisesta kulttuurista. Julkaisua on sittemmin päivitetty. Vertailtaessa suomalaista kulttuuria muihin kulttuureihin on hyvä muistaa, ettei suomalainen kulttuuri ole muita parempi, ja liikaa erotte-
lua ”meihin ja teihin” on syytä välttää.

3 TEOREETTINEN NÄKÖKULMA VAIHTO-OPISKELIJOIDEN RYHMÄVIESTINTÄÄN

3.1 Symbolisen konvergenssin teoria

Vaihto-opiskelua on tutkittu monilla aloilla. Viestinnän alalla vaihto-opiskelun ja -opiskelijoiden tutkimus on keskittynyt kulttuurienväliseen viestintään, mutta tutkimuksessa voitaisiin hyödyntää monipuolisemmin viestinnän teorioita ja näkökulmia. Yksi mahdollisuus on symbolisen konvergenssin teoria. Sitä ei ole käytetty juuri ollenkaan vaihto-opiskelun tai -opiskelijoiden tutkimisessa, vaikka se voisi soveltua vaihto-opiskeluun liittyvien ryhmäviestintäprosessien tarkasteluun. Havaittavissa on selkeä tutkimusaukko.

Tässä tutkielmassa keskitytään vaihto-opiskelijoiden keskinäiseen ryhmäviestintään, johon perehdytään juuri Bormannin symbolisen konvergenssin teorian näkökulmasta. Ryhmäviestinnän erityispiirre on vuorovaikutustilanteiden monihenkisyys, mikä muuttaa viestinnän prosesseja ja luonnetta, esimerkiksi viestien määrää, verrattuna kahdenkeskiseen viestintään. Vuorovaikutteisena kokonaisuutena ryhmä ja sen ominaisuudet vaikuttavat yksilöihin ja yksilöt ryhmään (Hollingshead & Poole, 2012).

Ryhmien tarkasteluun vaikuttaa se, onko painotus niiden suhde- vai tehtävätasossa. Linabaryn ja kollegoiden (2021) mukaan tehtäväkeskeisissä ryhmissä toiminnalla tavoitellaan tiettyä lopputulosta, kun taas suhdekeskeisissä pyritään edistämään interpersonaalisia suhteita ja niiden laatua. Todellisuudessa tasot kuitenkin jokseenkin limittyvät (Horila, 2018). Ryhmän määrittelyssä olennaista on se, että ryhmän jäsenet tiedostavat toisensa ja ryhmän ja ovat vuorovaikutuksessa sekä se, että ryhmällä on identiteetti ja sosiaalinen rakenne, kuten normit ja roolit (Hargie, 2011; Horila, 2018).

Tutkielman teoreettinen linssi on symbolisen konvergenssin teoria, jonka Ernest Bormann loi 1970-luvulla. Symbolisen konvergenssin teoria on kehittynyt pienryhmäviestinnän tutkimuksen piirissä (Duffy, 2003), ja sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi ryhmän lähentymisen eli konvergenssin tarkastelussa. Tutkielma keskittyy erityisesti teorian ydinpilareina toimiviin fantasiaketjuihin ja -teemoihin.

Bormann jakaa symbolisen konvergenssin kolmeen osaan. Ensimmäinen osa käsittelee ryhmän yhteisen tietoisuuden kehittymistä ilmentävien viestintämallien löytämistä ja järjestämistä (Bormann, 1996), mikä määritellään tarkemmin tutkielman analyysiosuudessa. Toinen osa kuvaa viestinnän dynaamisia taipumuksia, jotka selittävät ryhmätietoisuuden syntymistä ja muuttumista sekä ryhmätietoisuuden vaikutusta ryhmän motiiveihin ja vuorovaikutukseen. Kolmas osa valaisee, miksi ihmiset jakavat fantasioita. (Bormann, 1996.) Seuraavaksi selitetään, mitä kaksi jälkimmäistä ulottuvuutta tarkoittavat.

Symbolisen konvergenssin teorian keskeisin käsite on fantasia. Tutkielmassa käytetään Bormannin (1996) määritelmää fantasiasta: se on luovaa ja mielikuvituksellista jaettua tulkintaa tapahtumista, joka täyttää ryhmän tarpeita. Tarpeet voivat olla psykologisia, kuten autonomia, jolla tarkoitetaan tunnetta kontrollista ja vapaudesta tehdessä merkityksellisiä ja kiinnostavia asioita, tai yhteenkuuluvuus, joka voidaan määritellä suhteeksi ja lämmön tunteeksi toisten kanssa (Vansteenkiste & Ryan, 2013). Ryhmissä fantasioidaan, sillä jäsenten vuorovaikutuksessa on läsnä heidän psykodynaamiset prosessinsa ja symboliset taipumuksensa, ryhmässä koetuista asioista nousevat ajankohtaiset ja yhteiset huolet sekä retoriset kyvyt (Bormann, 1996).

Fantasioinnin ensimmäinen askel on fantasiaketjun syntyminen, joka alkaa dramatisoivasta viestistä. Dramatisoiva viesti kuvaa asiaa, joka tapahtuu muussa ajassa kuin nykyhetkessä ja käyttää mielikuvituksellista kieltä. Viesti voi olla esimerkiksi vitsi, kielikuva, tarina tai muu luova idean ilmaisu. Usein dramatisoiva viesti jää sikseen herättämättä suurempaa reaktiota, mutta toisinaan siitä voi syntyä fantasiaketju. (Bormann, 1996.)

Fantasiaketju syntyy, kun ryhmä osallistuu dramatisoivaan viestiin esimerkiksi vastaamalla siihen myöntävästi tai ruokkimalla sitä muilla viesteillä. Fantasiaketjun voi huomata ryhmän käytöksen muuttumisesta: keskustelun tahti nousee, sävy kevenee ja elävöityy, ja osapuolet nauravat ja innostuvat. (Bormann, 1972.) Ryhmän jäsen yleensä katkaisee fantasiaketjun yhtäkkiä ja palauttaa muut nykyhetkeen ja käsiteltävään asiaan. Fantasiaketjut voivat toistua, jos joku antaa symbolisen vihjeen. Symbolinen vihje on ryhmän jäsenten tunnistama laukaisija, kuten tietty sana tai lausahdus, jolla fantasiaketju käynnistyy uudestaan. (Bormann, 1996.)

Symbolisen konvergenssin tutkimus keskittyy useimmiten fantasiateemoihin. Bormann (1996) määrittelee fantasiateemat dramatisoivien viestien sisällöiksi, jotka synnyttävät fantasiaketjuja. Fantasiateema syntyy dramatisoivien viestien ketjuuntuessa toistuvasti, eli se on useiden saman tapaisten fantasiaketjujen yhteinen aihe tai viitekehys (Zanin ym., 2016). Bormann toteaa, että fantasiateemat luovat ainulaatuisen ryhmäkulttuurin (1972), jolloin ne myös havainnollistavat ulospäin ryhmän jaettua todellisuutta. Toisaalta dramatisoivien viestien ja fantasioiden torjuminen kertoo myös ryhmäkulttuurin piirteistä. Fantasiateemat ovat emotionaalisesti ja merkityksellisesti latautuneita. (Bormann, 1996.) Ne voivat olla esimerkiksi attribuovia käsityksiä toisesta henkilöstä tai hänen kokemuksistaan (esim. Lee & Hoon, 1993), kulttuurienvälisessä viestinnässä esimerkiksi toiseen kulttuuriin liittyen. Vaihto-opiskelijoiden kokemuksien näkökulmasta merkittävä huomio on se, että fantasiat toimivat psykologisina selviytymiskeinoina, jotka tarjoavat merkityksellisyyden tunnetta (Bormann, 1972).

Fantasiatyyppi rakentuu ryhmän useasta samaa aihetta koskevasta fantasiateemasta. Tällöin ryhmälle syntyy jaettu käsitys esimerkiksi ryhmän tietystä piirteestä. (Zanin ym., 2016.) Fantasiatyyppit muodostuvat usein luonnollisesti, ja niitä voidaan käyttää spesifimpien symbolisten vihjeiden sijasta (Bormann, 1996). Fantasiatyypeistä rakentuu lopulta retorinen visio, joka tarjoaa ryhmän jäsenille kattavamman käsityksen ryhmästä ja sen luonteesta (Bormann, 1985). Jos retorisen vision pohjalla oleva fantasiateema on samaistuttava ryhmän ulkopuolisille, he saattavat liittyä dramatisointiin. Jaetut retoriset visiot edesauttavat hankalista tilanteista selviämistä vielä vahvemmin kuin yksittäiset fantasiat. (Bormann, 1972.)

Fantasiaketjujen syntymistä on vaikeaa, ellei mahdotonta, ennustaa, sillä fantasiaketjuja laukailevat viestit ovat ryhmäkohtaisia. Symbolisen konvergenssin teoriaa on kritisoitu ennustamisen mahdottomuudesta, sillä yleensä hyvien teorioiden ajatellaan auttavan ennustamaan ilmiöitä ja tapahtumia. (Griffin ym., 2019.) Symbolisen konvergenssin teoria on kuitenkin kuvaileva teoria kaikkien kolmen ulottuvuuden suhteen (Bormann, 1996), eikä siten pyri ennustamaan ryhmäviestinnän tapahtumia. Täten sen avulla on mahdollista tutkielman tavoitteiden mukaisesti kuvata, millainen pienoiskultturi vaihto-opiskelijoidelle muodostuu symbolisessa konvergenssissa ja kohtaamisissa suomalaisen kulttuurin kanssa.

Symbolisen konvergenssin teoria koskee ryhmätietoisuuden muodostumista ja vaikutuksia ryhmään. Esimerkiksi Broom ja Avanzino (2010) tutkivat symbolisen konvergenssin näkökulmasta, miten ryhmän sisäinen viestintä ylläpitää yhteisökoalitioita (*community coalition*). Tutkijoiden mukaan fantasiateemat edistävät ryhmän vision kehittymistä sekä ryhmän sosiaalisen todellisuuden rakentumista. Jaettu visio ja sosiaalinen todellisuus ovat yhteydessä ryhmäidentiteetin muodostumiseen: symbolinen konvergenssi tuottaa ryhmäidentiteettiä ja ryhmäidentiteetti edistää konvergenssia (Bormann, 1996). Yksilö identifioituu ryhmään, kun hän ymmärtää kuuluvansa tiettyyn sosiaaliseen joukkoon ja jäsenyys koetaan merkittäväksi tunteiden ja arvojen tasolla (Tajfel, 1972, viitattuna Abrams & Hogg, 1998). Yleisen käsityksen mukaan identifioitumisessa on tärkeää yksilöiden samankaltaisuus. On kuitenkin huomattava, että heterogeenisissä ryhmissä, kuten vaihto-opiskelijoiden piireissä, sosiaalinen identifioituminen voi tapahtua samankaltaisuuksien sijaan myös yksilöllisyyden kautta (Jans ym., 2012).

3.2 Pienoiskulttuuri

Tutkimusaihe asettuu kulttuurienvälisen viestinnän kontekstiin tutkimuskohteen, eli vaihto-opiskelijoiden, ja toisen teoreettisen näkökulman, pienoiskulttuurien (*small culture*), kautta. Kulttuurienvälinen viestintä voidaan määritellä monella tavalla ja tutkijat liittävät siihen eri ulottuvuuksia. Lähtökohtaisesti sen ajatellaan tapahtuvan kulttuurienvälisessä tilassa, jonka Arasaratnam (2011) määrittelee symboliseksi kuvaukseksi (*representation*), jossa kulttuurierot vaikuttavat vuorovaikutukseen tavalla, joka ei olisi ollut huomattavaa kulttuurierojen puuttuessa. Yksinkertaisimmillaan kyse on kohtaamisista, altistumisesta ja kokemuksista eri kulttuurien kanssa, ja puhuttaessa kulttuurienvälisestä vuorovaikutusosaamisesta kyvystä viestiä tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti näissä kanssakäymisissä (Alexander ym., 2014).

Kulttuurilla ei viitata vain kansallisuuteen tai maahan, vaan käsitteellä voidaan tarkoittaa myös esimerkiksi uskontoa, sukupuolta ja ammattiryhmää (Alexander ym., 2014). Holliday (1999) käsittelee ison kulttuurin (*large culture*) ja pienoiskulttuurin (*small culture*) suhdetta. Yksinkertaistettuna isolla kulttuurilla tarkoitetaan usein etnistä, kansallista tai kansainvälistä ryhmää, jota määrittelevät juuri etniset tai kansalliset piirteet. Millä tahansa yhtenäisellä ryhmällä, kuten harrastusryhmällä tai koululuokalla, voi olla pienoiskulttuuri, sillä pienoiskulttuu-

riissa ei erotella etnisten tai kansallisten ominaisuuksien perusteella. ”Pienois-” etuliite ei kuvaakaan kulttuurin kokoa, vaan sen sijaintia isojen kulttuurien välissä ja niistä irrallaan. Jäsenet kuitenkin tuovat pienois-kulttuuriin isojen kulttuurien jäänteitä, ja eri pienois-kulttuurit voivat vaikuttaa toisiinsa. (Holliday, 1999.) Pienois-kulttuurit rakentuvat siis kulttuurien osa-alueiden välisessä vuorovaikutuksessa ja niiden neuvotteluissa. Kuten mainittu, sekä yksilöiden yhtenevät että eroavat piirteet vaikuttavat sosiaaliseen identifiointumiseen (Jans ym. 2014), mikä vaikuttaa pienois-kulttuurien muodostumiseen.

Pienois-kulttuurin muodostuminen ja olemassaolo ovat jatkuvia ryhmäprosesseja, joissa pyritään järjeistämään ympäristö ja toimimaan tarkoituksenmukaisesti sen mahdollisuuksien mukaan. Ryhmästä voidaan tunnistaa pienois-kulttuuri, kun ryhmän koheesioon liittyy selkeä koelma merkityksiä ja toimintoja. (Holliday, 1999.) Ryhmäprosessilla voidaan tarkoittaa ryhmän keskinäisiä viestinnällisiä tapahtumaketjuja. Vakiintuneet sosiaaliset viitekehykset ja säännöt, esimerkiksi diskursiiviset merkitykset ja käytännön toiminnot, määrittävät pienois-kulttuureja vähemmän kuin isoissa kulttuureissa (Holliday, 1999).

Holliday (1999) luonnehtii pienois-kulttuurin ryhmäviestinnän ilmiöksi. Käsite sivuaa symbolisen konvergenssin teorian retorisen vision käsitettä, mikä lisää teoreettisen viitekehyksen koheesiota. Pienois-kulttuurin ja retorisen vision muodostuminen ovat siis helposti liitettävissä samanlaisiin ryhmiin ja prosesseihin, esimerkiksi ryhmätietoisuuden kehittymiseen. Suhteessa vaihto-opiskelijoihin, retorinen visio voi olla koko vaihto-opiskelijayhteisön laajuinen ja luoda vaihto-opiskelijoiden omaa pienois-kulttuuria, sillä vaihtolukukausi on varsin ainutlaatuinen, yhteisöllinen ja intensiivinen kokemus.

3.3 Sosiokulttuurinen traditio

Tieteenfilosofiseksi traditioksi valittiin sosiokulttuurinen traditio, joka sopii luontevasti ryhmäviestinnän, kulttuurienvälisen viestinnän ja pienois-kulttuurien näkökulmiin. Craigin (1999) tieteenfilosofisten traditioiden jaottelun lähestymistapa näkee viestinnän ja vuorovaikutuksen symbolisina prosesseina, jotka luovat ja uudelleentuottavat jaettuja sosiokulttuurisia rakenteita. Viestinnälliset haasteet, kuten väärinkäsitykset ja koordinoimattomuus, johtuvat tradi-

tion mukaan ajallisista ja spatiaalisista raoista, esimerkiksi sosiokulttuurisesta moninaisuudesta ja muutoksesta, jotka vähentävät jaettua ymmärrystä ja estävät vuorovaikutusta (Craig, 1999). Tutkimusongelma käsittelee juuri symbolein vuorovaikutuksessa luotuja, alusta asti rakennettuja pienoiskulttuureja. Samalla se sivuaa erityisesti paikallisten ja vaihto-opiskelijoiden välisiä kulttuurieroja ja niiden vaikutusta vuorovaikutukseen.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset

Vaihto-opiskelu on yksi näkyvimmistä yliopistojen kansainvälistymisen muodoista, mutta sitä on tutkittu melko vähän viestinnän näkökulmasta, ja vielä vähemmän ryhmäviestinnän osalta. Tutkielmassa pyritään täyttämään tätä tutkimusaukkoa tarkastelemalla vaihto-opiskelijuutta symbolisen konvergenssin teorian ja pienoiskulttuurin linssien läpi, liittäen mukaan myös kokemuksia suomalaisesta kulttuurista.

Kuten aiemmassa tutkimuksessa (Gareis, 2012; Robinson ym., 2020; Hendrikson ym., 2011) on osoitettu, kansainväliset opiskelijat, mukaan lukien vaihto-opiskelijat, ystävystyvät huomattavasti enemmän muiden kansainvälisten opiskelijoiden eivätkä paikallisten kanssa muodostaen omia ryhmiään. Tämän tutkielman tavoitteena on kuvata, millainen pienoiskulttuuri vaihto-opiskelijoille muodostuu symbolisessa konvergenssissa ja kohtaamisissa suomalaisen kulttuurin kanssa. Tutkielma lisää ymmärrystä vaihto-opiskelijaryhmien keskinäisistä pienoiskulttuureista. Kulttuurienvälisyys ilmenee siis sekä vaihto-opiskelijoiden omassa piirissä että suhteessa paikallisiin. Tutkimusongelmaksi muodostuu: ”Millainen pienoiskulttuuri vaihto-opiskelijoille muodostuu heidän keskinäisessä fantasioinnissaan ja kohtaamisissa suomalaisen kulttuurin kanssa?”. Tutkimusongelmasta juonnettiin kolme tutkimuskysymystä, jotka esitellään seuraavaksi.

Bormannin fantasiateeman määritelmään sisältyy näkemys siitä, että teemat täyttävät yksilöiden ja ryhmien tarpeita (Bormann, 1996). Fantasioita tulkitessa on olennaista ensin tunnistaa fantasiaketju, sitten sen teema ja viimeiseksi teeman täyttämä tarve, jotta fantasioista saadaan esiin niiden niin kutsuttu perustehtävä ja sitä kautta fantasioinnin syvällisempi merkitys ryhmän keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Voidaan olettaa, että vaihtojakson aikana yksilöt ja ryhmät kokevat monenlaisia tarpeita käsitellessään vaihtokokemusta ja rakentaessaan elämää uudessa maassa. Ensimmäinen tutkimuskysymys on siis: ”Mitä tarpeita vaihto-opiskelijoiden fantasiateemat täyttävät?”.

Olennainen osa tutkimusongelmaa on ymmärtää vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuureja mahdollisimman kattavasti ja syvällisesti. Pienoiskulttuuri rakentuu ryhmän välisessä vuorovaikutuksessa ryhmäläisten kulttuuristen piirteiden ja muiden pienoiskulttuurien ristivaikutuksessa (Holliday, 1999). Pienoiskulttuurien luonnetta voidaan havainnoida ulkoapäin, mutta niiden piirteiden ja piirteiden kehittymisen monimutkaisuuden takia keino on altis tulkintavirheille. Totuudenmukaisempi kuvaus saadaan kysyttäessä itse ryhmän jäseniltä, miten he kuvailevat pienoiskulttuuriaan. Toinen tutkimuskysymys koskee vaihto-opiskelijoiden omia näkemyksiä pienoiskulttuuristaan: "Miten vaihto-opiskelijat kuvailevat keskinäistä pienoiskulttuuriaan?"

Symbolinen konvergenssi ja ryhmäidentiteetti vaikuttavat toisiinsa kaksisuuntaisesti (Borrmann, 1996). Lisäksi pienoiskulttuuri rakentuu kulttuurien vuorovaikutuksessa, ja siihen identifioitumiseen vaikuttaa tasapainoilu erilaisuuden ja samanlaisuuden välissä (Jans ym. 2014). Ryhmäidentiteetin ajatellaan muodostuvan jaottelemalla samanlaisiksi koetut yksilöt sisäryhmään ja muut ulkoryhmään (Tajfel & Turner, 1979, viitattuna Jans ym., 2012). Jaotteluun sekä siitä seuraavaan identifioitumiseen ja kiintymiseen vaikuttavat esimerkiksi toisista saatu tieto, ryhmien välinen kilpailu ja tuttuus (Ren ym., 2012). Täten vaihto-opiskelijaryhmien identiteetin rakentumisen tulkitseminen suhteessa ympäristöön on hedelmällistä heidän fantasioidensa ja pienoiskulttuuriensa ymmärtämiseksi. Tässä tutkielmassa ollaan kiinnostuneita siitä, miten vaihto-opiskelijoiden kohtaamiset suomalaisen kulttuurin kanssa ovat yhteydessä heidän ryhmäidentiteettinsä kehittymiseen. Kolmas tutkimuskysymys on: "Miten kohtaamiset suomalaisen kulttuurin kanssa rakentavat vaihto-opiskelijaryhmien ryhmäidentiteettiä?". Tutkimuskysymys kytkee ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen: fantasiat ja niiden täyttämät tarpeet syntyvät yksilöstä ja ympäristön olosuhteista, ja ne vaikuttavat ryhmäviestinnän kautta ryhmäidentiteettiin.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Tutkielma noudattaa tulkinnallista tieteen paradigmaa. Tulkinnallisen tutkimuksen keskiössä on merkityksien sosiaalisen rakentumisen tutkiminen analysoimalla vuorovaikutusta (Croucher & Cronn-Mills, 2022). Tutkielman tavoitteena on kuvata, millainen vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuuri muodostuu ryhmän symbolisessa konvergenssissa ja kohtaamisissa

suomalaisen kulttuurin kanssa. Tarkastelua ohjaa pyrkimys ymmärtää tarkemmin vaihto-opiskelijoiden vuorovaikutuksessa ilmeneviä merkityksiä, käsityksiä ja sosiaalisia suhteita. Tutkielmassa havainnoidaan vaihto-opiskelijaryhmien vuorovaikutusta ja tulkitaan ryhmäläisten kuvauksia heidän kokemuksistaan ja käsityksistään.

Tutkimus on laadullinen poikittaistutkimus. Laadullinen tutkimus tarkastelee kulttuuria, yhteiskuntaa ja käyttäytymistä sanojen ja toiminnan ei-numeerisen analyysin ja synteessin kautta (Hogan ym., 2009). Määrällisissä tutkimuksissa taas pyritään selittämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita tai ominaisuuksia numeerisesti (Nardi, 2018). Laadullinen tutkimusmenetelmä on mielekkäämpi tutkielmalle, koska siinä keskitytään vaihto-opiskelijoiden vuorovaikutuksessa ilmeneviin tulkintoihin, kokemuksiin ja näkemyksiin. Poikittaistutkimus on sopiva, sillä kiinnostuksen kohteina ovat jo muodostuneet kaverisuhteet ja pienoiskulttuurit. Pitkittäistutkimus olisi luontevampi, jos tarkastelussa olisi suhteiden muodostuminen prosessina.

4.3 Osallistujat ja aineistonkeruu

Tutkimusaineisto kerättiin 2023 marras-joulukuussa. Aineisto koostuu kolmesta, kolmen henkilön vaihto-opiskelijaryhmän haastattelusta, jotka äänitettiin ja videoitiin. Haastattelut toteutettiin noin tunnin mittaisina lähitapaamisina molempien tutkijoiden ja ryhmien kesken. Tapauspaikkana toimivat Tampereen yliopiston ryhmätyötilat, koska niissä oli vähän häiriötekijöitä ja ne tarjosivat hyvät olosuhteet haastatteluiden taltioimiselle. Koska tutkittavilla oli eri äidinkieliä ja molemmilla tutkijoilla on korkeatasoinen englannin kielen osaaminen, haastattelut toteutettiin englannin kielellä.

Haastateltavat olivat Tampereen yliopistossa vaihdossa syyslukukaudella 2023. Heihin otettiin yhteyttä kansainvälisten opiskelijoiden viestintäkanavien kautta, kuten Tampereen yliopiston Erasmus Student Networkin Telegram-ryhmässä. Tutkijat kutsuivat tutkimukseen myös suoraan tuntemiaan vaihto-opiskelijoita. Ryhmät ilmoittautuivat haastatteluihin valmiiksi muodostuneina eikä tutkijoilla ollut osaa ryhmien kokoamisessa. Osallistumiskriteereinä olivat vaihto-opiskelijuus syyslukukauden ajan, 3–4 henkilön pienryhmä ja läsnäolo haastatteluissa. Kohdentamisella pystyttiin varmistamaan haastateltavien samankaltaiset lähtökohdat.

Kohderyhmä on monipuolinen. Kaikki yhdeksän osallistujaa olivat kotoisin eri maista, kaksi Euroopan ulkopuolelta ja seitsemän Euroopasta. He opiskelivat humanistisia tieteitä, yhteiskuntatieteitä ja tekniikan aloja. Kahdessa ryhmässä osa jäsenistä opiskeli samaa alaa, mutta kaikissa ryhmissä oli alakohtaista vaihtelua. Ryhmät olivat muodostuneet vaihtolukukauden aikana pääosin itsenäisesti, mutta osa ryhmäytymisestä oli ohjattua esimerkiksi tuutoreiden toimesta. Koska kyseessä oli kaveriporukoita, jäsenillä oli muodostumistavasta riippumatta läheiset suhteet, vaikka eri jäsenten kesken läheisyys saattoi vaihdella. Esimerkiksi kaksi osallistujaa seurustelivat. Koska ryhmien jäsenet olivat eri kulttuureista, keskinäisiin suhteisiin vaikuttivat muun muassa erilaiset arvomaailmat, viestintätavat ja tietorakenteet. Kaikki ryhmät olivat osa isompaa yhtenäistä kaveriporukkaa haastatteluiden ulkopuolella.

Ryhmähaastattelu valittiin sopivaksi aineistonkeruumenetelmäksi, sillä Pietilän (2017) mukaan sillä pystytään havainnoimaan ryhmän vuorovaikutusta ja sen rakentumista, heidän yhteisiä merkityksiään sekä ryhmän arvoja ja normeja. Verrattuna isompiin ryhmiin, pienryhmissä on helpompi havainnoida ja raportoida fantasioiden ja pienoiskulttuurien ilmenemistä. Lisäksi pieni ryhmäkoko mahdollisti sen, että haastateltavat saivat tasapuolisesti puheenvuoroja, mitä tutkijat yrittivät myös proaktiivisesti edistää kohdistamalla kysymyksiä ja puheenvuoroja hiljaisemmille jäsenille. Tutkielmassa käytetään käsitettä ryhmähaastattelu käsitteiden ryhmäkeskustelu tai fokusryhmä sijaan. Jälkimmäiset viittaavat vapaampaan asetelmaan, jossa osallistujat keskustelevat spontaanimmmin ja haastatteliija on enemmänkin keskustelun ohjaaja eikä niinkään kysy kysymyksiä (Pietilä, 2017).

Haastatteluiden kysymysrunko oli teemoiteltu [Liite 1]. Puolistrukturoitu teemahaastattelu arvioitiin sopivaksi menetelmäksi, sillä siinä huomioidaan tulkinnat ja asioille annetut merkitykset (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006). Lisäksi haastattelutapa on hyödyllinen tutkimuksissa, joiden aihe on vähemmän tutkittu (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006), kuten tässä tutkielmassa. Teemat olivat ryhmäytyminen, ryhmän ominaisuudet, kokemukset paikallisesta kulttuurista ja vaihto-opiskelu. Ryhmäkonteksti huomioiden, rakenteeksi valittiin teemoiteltu rakenne, sillä haastatteluissa haluttiin herättää vapaata keskustelua ja mahdollisesti fantasiointia ilman, että aineisto laajenisi vaikeasti jäseneltäväksi. Tarkasti strukturoitu

rakenne koettiin vapaata keskustelua rajoittavaksi, ja avoin haastattelu olisi ollut liian haastava tutkijoiden tutkimustaidoille. Teemahaastattelussa teemat ohjaavat tutkittavien valintaa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006), mikä vaikutti osallistujien hakuprosessiin.

Etenkin ensimmäiseen tutkimuskysymyksen osalta oli tärkeää, että haastattelukysymykset olivat tarpeeksi avoimia fantasioinnin mahdollistamiseksi. Haastatteluissa ei kysytty suoraan vaihto-opiskelijoiden tarpeista, sillä fantasiat täyttävät niitä ikään kuin huomaamatta. Toista tutkimuskysymystä lähestyttiin pyytämällä vaihto-opiskelijoita erittelemään heidän ryhmänsä ominaisuuksia, kuten rituaaleja ja vuorovaikutusta. Samalla saatiin ensikosketus siihen, kuinka yhtenäinen ryhmän identiteetti ja kuinka tiivis ryhmä ovat. Kolmanteen tutkimuskysymykseen toivottiin ensimmäisen tutkimuskysymyksen tavoin vastauksia pääosin luonnollisen keskustelun ja fantasioinnin kautta. Haastattelukysymykset kuten ”Miten kuvailisit vuorovaikutustasi paikallisten opiskelijoiden kanssa?” ja ”Mihin sosiaalisiin ryhmiin identifioitunut?” sivusivat kulttuurikohtaamisten vaikutuksia ryhmäidentiteettiin, mutta aiheesta ei kysytty suoraan.

Koska haastattelurunko oli puolistrukturoitu, vastauksia ei rajoitettu liikaa. Toisinaan keskustelut laajenivat kysymyksistä, mutta etsiessä fantasiointia keskustelujen liiallinen ohjailu koettiin ristiriitaiseksi. Koskaan ei tullut tilannetta, jossa kysymyksen aiheeseen ei päästy takaisin. Ryhmiltä ei aina tarvinnut erikseen kysyä kaikkia suunniteltuja kysymyksiä, sillä he vastasivat niihin muiden kysymysten kohdalla. Haastattelurungon ulkopuolelta esitettiin myös spontaaneja kysymyksiä. Tällöin kiinnitettiin erityistä huomiota siihen, ettei kysymyksenasettelu ohjannut vastauksia, mikä huomioitiin myös haastattelurungon kysymyksissä.

4.4 Aineiston käsittely ja analyysi

Haastattelut äänitettiin ja videoitiin analyysiä varten. Audioaineisto litteroitiin kokonaan. Myös videomateriaalia muutettiin kirjalliseen muotoon, jotta fantasioinnin näkyvä puoli saataisiin raportoitua. Englanninkielistä litteroitua aineistoa oli yhteensä 95 sivua ja videomateriaalia 2 tuntia 53 minuuttia. Aineistosta käännettiin suomen kielelle vain tutkielmassa käytetyt esimerkit, kuten havainnollistavat suorat lainaukset ja nyansseiltaan tarkat ilmaisut. Tutkijat käänsovät esimerkit itse korkean kieliosaamisensa ansiosta. Molemmat tutkijat oikolukivat käännökset.

Laadullinen sisällönanalyysi on tapa tutkia kirjallista, verbaalista ja visuaalista aineistoa, kun tavoitellaan tiivistettyä mutta kattavaa käsitystä ilmiöstä. Lopputuloksena on joukko käsitteitä tai kategorioita, jotka kuvaavat ilmiötä (Elo & Kyngäs, 2008.) Analyysi voi olla induktiivista, deduktiivista tai abduktiivista riippuen tutkimuksen tavoitteista. Induktiivinen sisällönanalyysi on aineistolähtöistä ja deduktiivinen teoriasidonnaista (Elo & Kyngäs, 2008), kun taas abduktiivinen hyödyntää molempia pyrkien kokonaisvaltaisempaan ymmärrykseen tutkittavasta ilmiöstä (Graneheim ym., 2017). Eriksonin ja Lindströmin (1997) mukaan abduktio mahdollistaa syvempien yhteyksien selvittämisen paljastaen vuorovaikutuksen dynaamisten prosessien ja merkityksien monipuolisuuden. Koska tutkielman aiheesta on tutkimusaukko, abduktiivinen sisällönanalyysi sopii tutkimustavoitteisiin.

Teemahaastattelun aihepiirit antavat luontevat raamit ja lähtökohdat aineiston analyysille. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) kuvailevat teemoittelua analyysitavaksi, jossa aineiston osista, kuten useasta haastattelusta, etsitään yhteneväisyyksiä ja/tai eroavaisuuksia joko aineisto- tai teorialähtöisesti. Huomiota herättävät kohdat järjestellään teemojen alle, mistä voidaan halutessa edetä laajempaan tyyppittelyyn. Teemahaastattelun analyysia tehdessä on muistettava, että löytyneet teemat eivät välttämättä vastaa haastattelurungon aiheita. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Symbolisen konvergenssin teorian pohjalta on kehitetty fantasiateemojen tutkimiseen oma analyysimenetelmä. Fantasiateema-analyysin keskeisin funktio on teorian ensimmäisen osan mukaisesti todistaa, että symbolista konvergenssia on tapahtunut (Bormann, 1996). Käytännössä menetelmässä tutkitaan taltioituja vuorovaikutustilanteita ja uudelleenrakennetaan fantasioita (Bormann, 1996) etsien esimerkiksi symbolisia vihjeitä, hahmoja ja juonia (Cragan & Shields, 1992). Jos fantasiointia ei toistuvasti havaita aineistosta eri tilanteissa, retorista viisiota ei todennäköisesti ole syntynyt (Cragan & Shields, 1992; Bormann, 1996). Vaikka teemoittelu ja fantasiateema-analyysi ovat nimiltään samankaltaisia, niillä on eri käyttötarkoitukset ja niillä tavoitellaan erilaisia tuloksia.

Ensimmäisessä tutkimuskysymyksessä ollaan kiinnostuneita ryhmän fantasioinnista. Kysymyksen etsittiin vastauksia systemaattisella fantasiateema-analyysillä: aineistosta havaittiin fantasiaketjuja ja nimettiin niiden teemoja. Sitten pyrittiin tulkitsemaan, mihin tarpeisiin fantasiointi liittyi. Osa analyysiä oli tunnistaa symbolisia vihjeitä, jotka kertoivat fantasiaketjujen teemoista. Fantasiaketjuksi laskettiin hetki, jossa yksi ryhmän jäsen jakoi tarinan, ajatuksen tai vastaavan, johon muut haastateltavat reagoivat myönteisellä tai kielteisellä tavalla verbaalisesti ja/tai nonverbaalisesti. Erityisesti nonverbaalisten reaktioiden analyysissä hyödynnettiin kuvattua videomateriaalia, josta oli hyötyä myös verbaalisten reaktioiden litteroinnissa. Tuloksissa on myös raportoitu hetket, jolloin ryhmäläiset katkaisivat fantasiaketjun eksplisiittisesti tai esimerkiksi tiivistämällä keskustelun.

Toisen ja kolmannen tutkimuskysymyksen osalta kiinnostivat ryhmän kuvailemat kokemukset ja käsitykset vaihto-opiskelijuudesta ja suomalaisesta kulttuurista. Kysymysten analyysi pohjautui laadulliseen teema-analyysiin. Analyysi alkoi tutkimalla aineistoa haastattelurungon teemojen mukaisesti. Aineistosta etsittiin toistuvuuksia, joihin pohjautuen luotiin neljä uutta teemaa: suomalainen kulttuuri, muut kulttuurit, ryhmän kerronta itsestään ja vaihto-opiskelijuus. Kolmannen tutkimuskysymyksen tuloksista saatiin alustava käsitys ensimmäisen ja toisen tutkimuskysymyksen analyysistä, mitä syvennettiin aineistosta löytyneillä lisätiedoilla. Videomateriaalia ei juurikaan hyödynnetty toisen ja kolmannen kysymyksen osalta. Kaikissa tuloksissa oli olennaista, että tarkasteltavat ilmiöt havaittiin vähintään kahdessa haastattelussa.

4.5 Eettiset ratkaisut

Tieteelliseen tutkimukseen liittyy erilaisia eettisiä näkökulmia ja pohdintoja. Yleinen periaate on, ettei tutkimuskohteille aiheudu tutkimukseen osallistumisesta haittaa tai vahinkoa. Tämä periaate ohjaa Suomessa kaikilla tieteenaloilla tutkimusta tekeviä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019). Tämän tutkielman toteutuksessa on noudatettu tutkimuksen eettisiä periaatteita niiltä osin kuin on ollut tarpeellista. Tutkielman tekijät ovat etukäteen tutustuneet eettisiin ohjeistuksiin ja saaneet opinnäytetyön ohjaajalta ohjeistusta tutkimuksen etiikasta.

Tässä tutkielmassa, kun haastatellaan yksityishenkilöitä, on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että tutkittavilla on jo ennen haastatteluja tarpeeksi tietoa tutkimuksen tarkoituksesta ja

toteutuksesta. Tällöin osallistujilta saadaan tietoon perustuva suostumus osallistua tutkimukseen, joka on yksi ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen keskeisistä eettisistä periaatteista (Tutkimuseettinen neuvottelukunta, 2019). Potentiaalisille tutkittaville lähetetyssä tutkimuskutussa kerrottiin mahdollisimman laajasti tutkimuksen tarkoituksesta, toteutuksesta ja toteuttajista. Näin varmistuttiin siitä, ettei kukaan tutkittavista lähde mukaan ilman tarvittavia tietoja.

Ennen haastatteluja haastateltavat allekirjoittivat tutkimusluvan ja saivat luettavakseen tietosuojailmoituksen. Tietosuojadokumentti oli Tampereen yliopiston mallin mukainen. Molemmat dokumentit olivat englanniksi. Osallistujien arvioitiin osaavan englantia niin hyvin, että he ymmärsivät dokumenttien sisällöt. Ennen haastatteluja tutkittaville kerrottiin mahdollisuudesta keskeyttää tutkimukseen osallistuminen milloin tahansa ilman seuraamuksia. Lisäksi kerrottiin, että koko aineistomateriaali anonymisoidaan eikä haastateltavia pysty tunnistamaan lopullisesta tutkielmasta. Haastatteluissa kiinnitettiin huomiota siihen, että haastateltavia kohdeltiin tasa-arvoisesti.

Haastattelumateriaali säilytettiin OneDrive-pilvipalvelussa siten, että siihen oli pääsy vain tutkijoilla. Videot ja litteroinnit poistetaan heti tutkielman ollessa valmis. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeen mukaisesti (2019) tutkittavista kerättiin mahdollisimman vähän henkilötietoja, ja nämä tiedot poistettiin heti, kun niitä ei enää tarvittu esimerkiksi litteroinnissa.

5 TULOKSET

Tässä luvussa esitellään keskeisimmät tulokset jaoteltuna kolmen tutkimuskysymyksen mukaan. Ensimmäisessä alaluvussa keskitytään fantasiateemoihin ja niihin liittyviin tarpeisiin. Toisessa ja kolmannessa alaluvussa käsitellään vaihto-opiskelijoiden pienois-kulttuureja ja ryhmäidentiteettejä. Haastateltavat on merkitty koodein H1-H9, joista H1-H3 olivat ensimmäisessä, H4-H6 toisessa ja H7-H9 kolmannessa haastatteluryhmässä. Ensimmäinen viittaus on kaksikielinen käännöksen havainnollistamiseksi. Muut esimerkit ovat pelkästään suomeksi.

5.1 Fantasiateemat ja niiden täyttämät tarpeet

Ensimmäinen tutkimuskysymys on ”Mitä tarpeita vaihto-opiskelijoiden fantasiateemat täyttävät?”. Haastatteluissa heräsi tavoitteiden mukaisesti fantasiointia, joka ilmeni verbaalisesti ja nonverbaalisesti. Analyysissä tunnistettiin kolme fantasiatyyppiä, jotka sisälsivät eri fantasiateemoja: ryhmäkulttuuri, suomalainen kulttuuri ja vaihto-opiskelijuus. Seuraavaksi esitellään haastatteluista nousseita tuloksia fantasiatyypeittäin.

5.1.1 Ryhmäkulttuuri

Ryhmäkulttuurin fantasiatyyppi sisälsi fantasiateemoja jäsenten ryhmärooleista ja heidän ystävyys-suhteestaan. Analyysissä tunnistettiin yhteensä kymmenen fantasiaketjua ryhmäkulttuurista. Kolme niistä koski perheroilien fantasiateemaa ja seitsemän ystävyden fantasiateemaa.

Perherooleja tunnistettiin kaikissa ryhmissä. Vaikka jokaiselle ryhmäläiselle ei ollut selkeää, helposti nimettävää perheroolia, heidät nähtiin olennaisena toimijana ryhmässä. Kaikki ryhmät kuvailivat keskinäistä vuorovaikutustaan perhetermein, kuten isä, äiti ja sisarukset.

H2: Minä ajattelin, että me olemme hieman kuin sisaruksia -- (*I thought we're kind of like a sibling --*)

//

H5: -- me kutsumme häntä joskus isukki [nimi]. [*nauraa*] (-- *we sometimes call him Daddy [name]. [laughing]*)

Jotain henkilöä koskeva perherooli sivusi hänen ominaisuuksiaan ja tekemistään. Esimerkiksi "sisarukset" saattoivat kiusata toisiaan leikkisästi. Yksi isäroolin saanut haastateltava oli todellisuudessaakin isä. Ydinperherooleista poikkeava, mutta niihin liittyvä nimike oli niin kutsuttu huolehtija (*caregiver*), joka esiintyi kolmannessa haastatteluryhmässä. Samassa ryhmässä tunnistettiin kuitenkin myös äidin rooli. Huolehtija ylläpiti ryhmän hyvinvointia ja tyytyväisyyttä.

Ystävyysden fantasiateema jakaantui ystävärooleihin ja sisäpiirivitseihin. Ystäväroolien tarkoituksena oli koordinoita ryhmän sisäistä ja ulkoista toimintaa. Rooleihin liittyvässä käyttäytymisessä korostui etenkin tekemisen järjestäminen koko ryhmälle, ei siis vain yhdelle henkilölle. Esimerkiksi toisessa haastatteluryhmässä jäseniin liitettiin tiettyjä aktiviteetteja, joihin heillä oli tapana kutsua muita:

H6: Meillä on saunaihmissä, -- lounasihmissä ja...

H5: -- sinä olet se lounastyppi.

Kaikkien ryhmien haastatteluissa esiintyi fantasiaketjuja sisäpiirivitseistä. Varsinaista sisäpiirivitsailua, joka on fantasioinnin yksi muoto, ei tapahtunut haastatteluiden aikana, vaan vitseistä kerrottiin selittävään tapaan kuin ulkopuolelta. Ensimmäinen sisäpiirivitsien aihe oli jaettu kokemukset. Vaihto-opiskelijoiden kertomuksissa korostuivat yleiset opiskelijatapahtumat, kuten sitsit ja approt. Opiskelijatapahtumien ulkopuolisissa tapahtumissa syntyneistä sisäpiirivitseistä ei kerrottu, jos niitä oli. Esimerkiksi ensimmäisellä haastatteluryhmällä oli vitsi K-Approjen osallistujasta, jonka he mainitsivat kahdesti haastattelun aikana.

H2: Hei muistatteko K-Approjen jätjän?

Muut: [*muistavaan sävyyn*] Ohh!

H2: Me olimme K-Approjen päätöksessä -- Ja siellä oli yksi suomalainen jätkä -- ja hän oli myös melko humalassa --. Hän kaatoi meidät kaikki. -- se oli tosi hauskaa.

Kahden ryhmän välillä ilmeni kiinnostava ero asenteissa opiskelijatapahtumiin. Ensimmäisellä haastatteluryhmällä oli "Do it for the vibes and the patch" -vitsi, jolla he tarkoittivat sitä, että aktiviteetteihin mentiin olosuhteista välittämättä kokemuksen ja haalarimerkin vuoksi. Toisessa ryhmässä oli normaalia jättää asioita välistä, jos ei tehnyt mieli mennä.

Toisen haastatteluryhmän suuremmalla kaveriporukalla oli ystävyys- ja perheroilien lisäksi jopa oma nimi, jonka ryhmä oli itse keksinyt. Nimi oli haastateltavien mukaan yleinen sanonta suuremman kaveriporukan yhden jäsenen äidinkielellä. Kaveriporukka oli kuitenkin liittänyt siihen omia humoristisia merkityksiään, ja nimi oli vakiintunut ryhmän jaetuksi identiteetiksi. Haastatteluryhmä ei avannut nimen merkitystä tai syntymistä, koska "se ei ole tarpeellista".

Toinen sisäpiirivitsien aihe oli yksilöiden persoonallisuuksien ja käyttäytymisen piirteet. Ensimmäisellä haastatteluryhmällä oli kaksi lausahdusta, jotka liittyvät aiheeseen: "Voi luoja" (*Oh dear*) ja "Painu vittuun" (*Go fuck yourself*). Ensimmäinen lausahdus oli ryhmäläisten mielestä hauska, sillä yksi jäsen hoki sitä usein ja aina samalla huvittavalla tavalla. Jälkimmäistä fraasia jäsenet käyttivät silloin, kun he koittivat hälventää ärtymystä toisiaan kohtaan ja muuttaa ilmapiiriä. Kolmannessa haastatteluryhmässä yhden jäsenen helposti ärtyvää persoonaa käytettiin taas humoristisesti hyväksi ajanviettohetkissä, mistä oli muodostunut tapa:

H6: [H7] ärsyyntyy helposti -- Me koitamme juksata häntä kotona esimerkiksi piilottamalla tavaroita -- me vitsailemme paljon hänen kustannuksellaan.

H7: Jep, olen tottunut siihen.

5.1.2 Suomalainen kulttuuri

Vaihto-opiskelijat kuvasivat suomalaista kulttuuria perinteiden ja yhteiskunnan fantasiateemojen kautta. Perinteiden fantasiateemaan lukeutui kolme fantasiaketjua ja yhteiskunnan fantasiateemaan kuusi. Yhteensä suomalaiseen kulttuuriin liittyviä fantasiaketjuja oli yhdeksän. Haastateltavat kertoivat, että kohtaamisia suomalaisten opiskelijoiden kanssa oli vähän, mutta kulttuurikokemuksia saatiin arkisissa hetkissä ja opiskelijaelämässä, kuten luennoilla ja ruokakaupassa. Heidän fantasiaketjunsä olivat erityisesti asioista, jotka poikkesivat heidän henkilökohtaisista kulttuureistaan tai ennakkoluuloistaan.

Perinteiden osalta ensimmäisessä ja toisessa haastattelussa esiintyi fantasiaketjuja saunasta, ja kolmannessa ryhmässä se pelkästään mainittiin. Sauna nähtiin suomalaisuuteen olennaisesti liittyvänä ilmiönä, joka herätti sekä ihastusta että hämmennystä. Vaikka kaikki haastateltavat eivät olleet käyneet saunassa, siitä oltiin puhuttu aiemmin ja sitä haluttiin kokeilla. Sauna oli uutena tuttavuutena asia, joka erotti vaihto-opiskelijoita suomalaisesta kulttuurista.

H2: Kun treenaat, sinulla on valmiiksi tosi lämmin ja saunaan meneminen vain pahentaa asiaa [H1 ja H3 nauravat]. En ole vielä kokeillut [saunaa], mutta aion. [Joukkuekaverit] vakuuttivat minut kokeilemaan sitä maanantaina --.

Ne, jotka olivat käyneet saunassa, olivat nauttineet kokemuksesta. Se oli toiselle haastattelu-ryhmälle jopa tapa viettää aikaa yhdessä. Kokemus oli jäänyt mieleen saunassa käynneille ja tapa haluttiin jopa viedä mukana kotimaahan:

H5: Kotona minulle tulee ääretön ikävä saunakulttuuria --.

H6: Minulla on jo suunnitelmia, kun minulla on rahaa talon rakentamiseen --

H4: Jep, minulla myös.

H6: -- aion rakentaa – ulkosaunan, en sisäsaunaa. [nauraa]

Perinteiden fantasiateemaan lukeutui opiskelijakulttuuri. Suomalaisen opiskelijakulttuurin aktiivisuus esiintyi kaikkien ryhmien kuvailuissa positiivisena osana vaihtokokemusta, ja he kertoivat yrittäneensä osallistua siihen mahdollisimman paljon. Kuten mainittu, fantasiaketjuja syntyi vaihto-opiskelijoiden yhteisistä kokemuksista, kuten opiskelijatapahtumista. Haastattelu-ryhmien fantasioissa korostuivat alkoholipainotteiset tapahtumat, vaikka alkoholittomiinkin aktiviteetteihin, esimerkiksi liikuntatapahtumiin, oltiin osallistuttu.

Suomalaisen yhteiskunnan fantasiateemaan sisältyi fantasiointia suomalaisten persoonallisuuden piirteistä ja sosiaalisen järjestelmän rakenteesta. Jokaisessa haastattelussa nousi esiin oletus suomalaisten sulkeutuneisuudesta, ja se oli koettu kaikissa ryhmissä. Silti vaihto-opiskelijat olivat yrittäneet ystäväystyä paikallisten kanssa. Kansainvälisesti orientoituneiden opiskelijoiden, kuten tuutorien ja kansainvälisten opiskelijajärjestöjen jäsenien, kerrottiin olevan vastaanottavaisempia kuin suomalaiset opiskelijat.

H3: -- Olin yllättynyt kuinka vastaanottavaisia kaikki olivat. Ehkä se perustui siihen, että saksalaiset eivät ole niin vastaanottavaisia [*nauraa*]. Ehkä siis oletin sulkeutuneisuutta.

H2: Minun yliopistossani opiskelee muutama suomalainen ja he sanoivat, että täällä ollaan todella sulkeutuneita, eivät yhtään vastaanottavaisia --, joten minua hieman jännitti, mutta kaikki ovat todella vastaanottavaisia täällä. --

H1: Saanko puhua sulkeutuneisuudesta? [*H2 jatkaa kommenttiaan*]

H1: -- Juttu sulkeutuneisuudesta on se, että se ei ole sulkeutuneisuutta. Se on pidättävyisyyttä, asioiden pitämistä itsellä. Mutta jos pyydät, autan mielelläni. --

H2: -- Olin onnellinen, että olin oikeassa, koska kaikki ovat todella vastaanottavaisia.

Liittyen aiempaan havaintoon alkoholipitoisista opiskelija-aktiiviteeteista haastateltavien fantasioissa esiintyi kuvaus siitä, että alkoholi helpotti kanssakäymistä suomalaisten opiskelijoiden kanssa ja oli apuna lähestyttäessä heitä:

H7: Mielestäni suomalaisten opiskelijoiden kanssa voi lähentyä, mutta vain bileympäristössä. [*H9 nauraa*]

H8: Jep!

H7: He ovat avoimempia sellaisessa ympäristössä.

H8: Kun he juovat, he ovat sosiaalisempia, mikä on tietenkin normaalia.

H7: Niimpä.

H8: Mutta mielestäni täällä se on erittäin tärkeää. Niin kuin alkoholia juonut suomalainen saattaa jopa käydä kolmen lauseen keskustelun kanssasi. Kun taas selvin päin yliopistolla [*muut nauravat*], se olisi yllättävää.

Kahdessa haastatteluryhmässä kerrottiin pidemmät tarinat, eli fantasioitiin, kohtaamisista tiettyjen suomalaisten opiskelijoiden kanssa, ja niihinkin liittyi alkoholi. Ensimmäisessä haastatteluryhmässä tarina oli K-Approjen osallistujasta. Toisessa ryhmässä eräs haastateltava tarinoi suomalaisesta opiskelijasta, joka tuli puhumaan hänelle yllättäen hänen äidinkielellään raitiovaunussa. Kertomus laukaisi ryhmän alkoholin käyttöön liittyvän fantasiaketjun. Kolmannessa ryhmässä mainittiin lyhyt tarina sitseillä olleesta vihaisesta suomalaisesta opiskelijasta.

H8: -- Kokeilin kerran sitsejä. -- vihastutin sitsien johtajan, mikä oli myös tosi suomalaista. Siis se, että he suuttuivat, koska me kaikki olimme todella humalassa.

H7: Koska emme noudattaneet sääntöjä.

H8: Jep, emme noudattaneet sääntöjä.

Sitsitarina sivuaa vaihto-opiskelijoiden käsityksiä suomalaisen yhteiskunnan sääntöjen noudattamisesta. Kolmannessa ryhmässä naurettiin sille, että linja-autot eivät pysähdy, jos niille ei vilkuta. He kertoivat kummelluksistaan ja kokemuksistaan asiasta. Toinen yhteiskunnan piirre, josta fantasioitiin kahdessa ryhmässä, oli yhteiskunnan hierarkittomuus, etenkin suhteessa opettajiin:

H2: Ainakin kaikki suomalaiset professorit ovat tosi mukavia. -- hieman tiukkoja, mutta sähköpostit, joita olen lähettänyt suomalaisille professoreille... he ovat vastanneet tyyliin "Älä murehdi siitä, kaikki järjestyy. -- Älä murehdi määräpäivästä, jos sinulla on mitään kysymyksiä" --

H1: Jep, jep.

H2: Niin, myös [*opettajan nimi*] voisi mennä kaljalle. Hän olisi tosi hauska.

H1: Se on totta.

H2: Kaikki professorit ovat todella mukavia.

5.1.3 Vaihto-opiskelijuus

Kuten mainittu, kaikki haastateltavat olivat Suomessa yhden lukukauden ja palasivat sitten kotimaihinsa. Heidän fantasioinneissaan esiintyi kaksi fantasiateema, jotka yhdistettiin vaihto-opiskelijuuden fantasiatyyppiin: ajan rajallisuus ja valmiudet asua Suomessa, joista molemmista oli kaksi fantasiaketjua. Nämä teemat toimivat vaihto-opiskelijaidentiteetin rakentumisen ja kaveriporukoiden muodostumisen lähtökohtina ja raameina.

Vaihtojakson lyhyys loi opiskelijoille painetta löytää paikka yhteisössä ja asettua aloille mahdollisimman nopeasti, mihin kuuluu oman kaveriporukan muodostaminen. Kaikki ryhmät vertasivat tilanteitaan kansainvälisiin tutkinto-opiskelijoihin, jotka ovat Suomessa useamman

vuoden. Esimerkiksi toisen ja kolmannen haastatteluryhmän jäsenet jakoivat mietteitään ajan rajallisuudesta suhteessa vuorovaikutukseen paikallisten kanssa ja sopeutumiseen:

H6: -- aika käsitetään aivan eri tavalla --.

H5: -- olen samaa mieltä. Mielestäni se käsitetään nopeammaksi.

H4: Jep.

H6: Nämä neljä kuukautta ovat meille todella tärkeitä kuukausia -- merkittävä etappi elämässämme -- Mielestäni jos tulisimme tänne ja keskustelisimme paljon niistä, jotka tekevät heidän kolmen vuoden kandidaatintutkinnon täällä...

H4: Jep.

H6: ... heille nämä ovat pelkästään neljä kuukautta kolmesta vuodesta, joka on todella merkityksetön aika, ja miksi vaivautua ihmisten kanssa, joita he eivät varmaan ikinä enää tapaa. Jos olen rehellinen, en minäkään vaivautuisi, jos opiskelisin kotona, eläen arkea, ja siellä olisi vaihto-opiskelijoita. Sanoisin hei, juttelisin heille päivän ja unohtaisin heidät -- Olen 100% rehellinen. Ymmärrän sen täysin --

H4: Jep.

H5: Jep, meidän pitäisi palata kysymykseen. [*nauraa*]

Liittyen valmiuksiin asua Suomessa, muutama haastateltavista oli suorittanut suomen kielen A1-tason kurssin, ja muut oppivat perussanastoa arjessa. Haastateltavat kuvasivat suomen kielen vaikeasti opittavana, mutta suomalaisten korkea englannin kielen osaaminen nähtiin merkittävänä etuna ja oleskelua helpottavana tekijänä. Näkemykset kielitaidon vaikutuksista oleskeluun olivat ristiriitaisia: osa kertoi, että se sujuvoitti arkea ja toiset ilmaisivat, että vaihtolukukauden lyhyiden ja suomalaisten hyvien englannin kielen taitojen takia suomen kielen osaaminen ei ollut tarpeellista.

H8: A1.1 on todella, todella, todella, todella, todella alhainen. Tiedämme kolme sanaa ja niiden opettelu oli tosi haastavaa. [*muut elehtivät myöntävästi*]

H7: -- se lähensi minua kulttuuriin, koska saimme kosketuksia suomalaisen kulttuurin piirteisiin – musiikkiin, -- ruokaan --. Se oli erittäin, erittäin kivaa.

H8: Koen olevani tietoisempi ympäristöstäni, koska perussanaston osaaminen auttaa navigoimaan arjessa, kuten ruokakaupassa. Tai ymmärrän, mikä vessa on minulle, jos ei ole kylttejä --, niin se tukee ymmärrystä.

H7: Ruokaostoksilla käyminen Finnish 1 -kurssin jälkeen...

H8: Se oli hauskaa.

H7: ... oli todella miellyttävää.

H8: Jep, se oli helppoa.

H9: Minä kieltäydyin, -- näin, miten he tunnistivat pieniä sanoja sieltä täältä ja tunsin, että he olivat hieman rennompia tässä ympäristössä kurssin jälkeen --.

H7: Jep.

5.2 Vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuuri

Toinen tutkimuskysymys on "Miten ryhmät kuvailevat keskinäistä pienoiskulttuuriaan?". Tässä alaluvussa käsitellään havaintoja haastateltavien kokemuksista ja käsityksistä omasta ryhmästään. Vaikka ryhmät ja niiden jäsenet olivat keskenään erilaisia, heidän pienoiskulttuureistaan nousi esiin samankaltaisuuksia.

Yksi jo aiemmin mainittu ryhmien pienoiskulttuureita yhdistävä tekijä oli perheroolit. Kysyttäessä rooleista ja rutiineista jokaisessa ryhmässä nousi esiin erilaisia perheeseen liittyviä kuvauksia. Mielenkiintoista oli, että samankaltaisia rooleja löytyi joka ryhmästä, vaikka esimerkiksi kysymyksissä ei viitattu perheisiin liittyviin seikkoihin.

H1: Niin kuin sisarusdynamiikka. Koen että nälvimme toisiamme, mutta autamme koulun ja muiden asioiden kanssa. Sisarus, ajattelisin että se on hyvä tapa kuvailla sitä.

Ryhmät viettivät paljon aikaa yhdessä vapaa-ajalla. Kaikissa ryhmissä suosittuja yhteisiä ajanviettotapoja olivat lounaat joko kampuksilla tai kotona, opiskelu ja tapahtumissa käyminen.

H1: Kun tapaamme kirjastolla, käymme yhdessä lounaalla. -- Suurimaksi osaksi katsomme elokuvia ja muuta sellaista, tiedättehän.

//

H4: -- Minä olen isännöinyt pari kertaa joitain iltoja minun luonani, mitä tykkään tehdä ystävien kanssa. -- yritin järjestää pari keilausiltaa, meillä oli mahdollisuus mennä keilaamaan kaksi kertaa, mikä on tosi tosi siistiä.

Lisäksi tapahtumat korostuivat haastatteluissa. Kaikkien ryhmien tutustuminen oli alkanut tapahtumissa, ja niissä käytiin paljon koko vaihtojakson ajan. Tapahtumat, joissa ryhmät kertoivat käyvänsä, olivat suurimmalta osin kansainvälisille opiskelijoille suunnattuja. Ryhmät mainitsivat esimerkiksi Symposiumit, jotka ovat ESN FINTin järjestämät, kansainvälisille opiskelijoille suunnatut baaribileet. Haastateltavat mainitsivat myös muita ESN FINTin ja INTO:n tapahtumia, ja järjestöt olivat muutenkin pinnalla haastatteluissa. Osa mainituista tapahtumista oli muiden tahojen järjestämiä. Haastateltavat kuvailivat INTO:n ja ESN FINTin aseman ryhmien muodostumisessa, verkostoitumisessa ja kulttuuriin sopeutumisessa tärkeäksi.

H1: -- menemme Symposiumeihin yhdessä, -- menemme tapahtumiin. --

H3: Rehellisesti, ESN FINT on se, joka luo kontaktit, joita meillä on, koska he panostavat paljon tapahtumiin --

//

H4: Ja sanoisin että INTO:n suhteen se on ollut, koska joka viikko saamme sähköpostin aktiviteeteista, joita on tulossa -- sanoisin että INTO oli hyvinkin paljon se syy -- yksi syistä miksi kävimme niin paljon tapahtumissa.

Kulttuuri on keskeinen osa vaihto-opiskelukokemusta, ja kaikki ryhmät kertoivat kulttuureiden ja kulttuurierojen olevan yleinen puheenaihe. Kulttuureita vertailtiin sekä suomalaisen että muiden ryhmäläisten ja vaihto-opiskelijoiden kulttuureihin.

H2: Saksalaiset ja tanskalaiset ovat intohimoisia leivästä, ja minun pitää kärsiä siitä joka päivä lounaalla.

//

H4: -- Me pidämme myös kielistä puhumisesta, sanoisin

H6: -- Kielet, kulttuuri ovat yleisiä puheenaiheita --

Kaikki haastatteluryhmät kertoivat olevansa läheisiä keskenään. He mainitsivat, että puheenaiheet saattoivat olla hyvin henkilökohtaisia. Vaikka jäsenet olivat tunteneet toisensa lyhyen aikaa, he kertoivat luottavansa toisiinsa enemmän ja olevansa läheisempiä kuin joissain pidemmissä ystävyysuhteissa. Moni koki vertaistuen tärkeäksi ja kertoi saavansa sitä vain toisilta vaihtareilta.

H1: Oikeastaan, minusta tuntuu, että puhumme kaikesta, myös perheasioista, henkilökohtaisista asioista -- Tunnen olevani läheinen [muiden ryhmäläisten] kanssa, -- sosiaaliset olosuhteet, tietysti, minulla ei ole ketään muuta täällä. Joten totta kai, hakeudut sellaisten ihmisten seuraan, joille puhua, ja se tuo niin kuin turvallisuuden tunteen, ja mukavuutta.

--

H1: On kiva pystyä puhumaan jollekin, jos sinulla on vaikeaa, esimerkiksi.

//

H6: Myös ihmissuhteet yleisesti --

H5: Tiedättehän, perheet, perheen tilanne.

Haastateltavat toivat ilmi sen, että ryhmän jäseniin aiottiin pitää yhteyttä vielä kotiinpaluunkin jälkeen. Ryhmät ovat siis muodostuneet hyvin läheisiksi, ja ryhmissä toivottiin ystävyksien olevan elinikäisiä.

H2: -- Pitäisin yhteyttä [ryhmäläisiin] vaikka [he] eivät olisi siellä, pitääkseni heidät kartalla. (Kysyttäessä että palaisivatko haastateltavat Suomeen uudestaan)

//

H9: Uskon, että meillä kaikilla, olemme muodostaneet elinikäisen yhteyden, ja se tuntuu tosi, tosi hyvältä.

5.3 Suomalainen kulttuuri ja ryhmäidentiteetti

Kolmas tutkimuskysymys on "Miten kohtaamiset paikallisen kulttuurin kanssa rakentavat vaihto-opiskelijaryhmien ryhmäidentiteettiä?". Tutkimuskysymykseen liittyvät tulokset yhdis-

tävät edellisten alalukujen näkökulmia ja syventävät käsityksiä vaihto-opiskelijoiden ryhmäidentiteetistä. Haastatteluissa ilmeni, etteivät vaihto-opiskelijat viettäneet juurikaan aikaa suomalaisten opiskelijoiden seurassa, mutta heillä oli muita kohtaamisia suomalaisen kulttuurin kanssa. Kohtaamiset syntyivät opiskelijaelämässä ja muussa arjessa.

Kaikki haastateltavat olivat osallistuneet suomalaiseen opiskelijaelämään erittäin aktiivisesti esimerkiksi tuutoroinnin sekä harrastusryhmien ja tapahtumien yhteydessä. Kansainvälisille opiskelijoille suunnattujen tapahtumien lisäksi muutama haastateltava oli käynyt oman alansa opiskelijajärjestön tapahtumissa etenkin vaihtolukukauden alkupuolella orientaation aikana. Näiden tapahtumien pääkieli oli yleensä suomi, sillä ne oli suunnattu tutkinto-opiskelijoille, joista suurin osa on suomalaisia. Aktiivisuus suomenkielisissä tapahtumissa väheni, sillä ne koettiin haastaviksi:

H8: -- aluksi kävin pääosin [ainejärjestön] tapahtumissa --. Kun paikalla oli suomalaisia opiskelijoita -- meillä ei ollut paljoa vuorovaikutusta. Se oli oikeastaan aika vaikeaa. -- kukaan ei halunnut puhua meille englanniksi tai he yrittivät, kun sitä vaadittiin --.

Kansainvälisten opiskelijoiden tapahtumissa kielimuuri oli matalampi, mikä vaihto-opiskelijoiden kertoman mukaan madalsi kynnystä käydä niissä. Toinen mieluinen ominaisuus oli se, että kansainvälisyydestä huolimatta tapahtumat olivat usein inspiroituneet suomalaisesta opiskelijakulttuurista. ESN FINT ja INTO järjestivät esimerkiksi K-kauppoja kiertävän rastikierroksen ja saunailtoja. Haastateltavat pääsivät näin osaksi opiskelijaelämää ja tutustuivat myös suomalaisiin arkiasioihin, jolloin vaihto-opiskelijuus ja suomalainen kulttuuri limittyivät.

Osa tapahtumista, joissa ryhmät muodostuivat, oli tuutorointitapahtumia. Jo ryhmän rakentamisessa oli siis ollut mukana suomalainen kulttuuri ja paikalliset opiskelijat. Kun oma ryhmä ja oleskelu olivat vakiintuneet, vaihto-opiskelijoiden kertoman mukaan tuutoreiden apu ja fasilitoinnin merkitys vähenivät. Ryhmäidentiteetin proaktiivinen rakentaminen lisääntyi, mikä näkyi esimerkiksi siten, että haastateltavat kävivät tuutoroinnista irrallisissa tapahtumissa, ja aktiviteetteihin mentiin itsenäisesti. Tuutoreiden aktiivisuus vaikutti kuitenkin olevan yhteydessä siihen, kuinka paljon kohtaamisia vaihto-opiskelijoiden ja paikallisten opiskelijoiden välillä oli:

H6: Minulla oli ilo viettää eniten aikaa [verrattuna muihin vaihto-opiskelijoihin] suomalaisten kanssa INTO:n ulkopuolisissa tapahtumissa, koska tuutoriryhmäni oli suureksi onneksi todella aktiivinen. -- he kutsuivat myös muita tuutoreita --. -- meillä oli [naurua] joissain tapahtumissa suhteessa enemmän suomalaisia -- mutta vaihdossa on tosi vaikea tavata paikallisia suomalaisia.

Sen lisäksi, että tuutorit toimivat tukihenkilöinä, he esittelivät vaihto-opiskelijoille suomalaista kulttuuria. Tutustuessaan suomalaiseen kulttuuriin haastateltavat löysivät eroja sen ja omien kulttuureidensa välillä, mikä nousi esiin kaikissa haastatteluissa. Siitä puhuttiin monen kysymyksen kohdalla, eri näkökulmista ja eri konteksteista. Haastateltavat kertoivat kokevansa olevansa vieraita Suomessa:

H5: Eniten ajattelen, että olen vieras täällä Suomessa, ulkomailta.
//

H9: -- koen olevani vieras täällä, erittäin tervetullut vieras. En tunne ulkopuolisuutta tai mitään, mutta silti vieras, joka on käymässä ja oppii Suomelta --

Ryhmäidentiteettiin kuuluu myös ryhmäläisten henkilökohtaiset identiteetit. Suurin osa haastateltavista identifioitui pääosin vaihto-opiskelijaksi, ja usein oma kotimaa oli osa identiteettiä. Opiskelualaa ei juurikaan mainittu osaksi identiteettiä. Haastateltavat eivät siis olleet omaksuneet suomalaista kulttuuria osaksi identiteettejään, vaan he erottivat sen selkeästi.

H3: Poliitikan tutkimuksen (*political science*) vaihto-opiskelija, ehkä.

H2: Joo, tunnen samoin.

H1: Minä koen olevani vain vaihto-opiskelija, luulisin.

H2: Minä olen myös hollantilainen opiskelija, koska minulla on myös hollantilaisia ystäviä täällä.

H1: Minä rehellisesti koen olevani vaihto-opiskelija. Koen, että se on se lokero, johon laitan itseni. -- En jostain syystä näe itseäni politiikan opiskelijana täällä. En usko etten niin kotonakaan, olen vain opiskelija ja opiskelen tätä ja en usko... Joo ei, en ole oikein ajatellut sitä, mutta ajattelen että se [identiteetti] on suurimmaksi osaksi vain vaihto-opiskelija, ollakseni rehellinen.

//

H5: Pidän itseäni kansainvälisenä opiskelijana. --- Eli joo, pelkkä vaihto-opiskelija, arvelisin, joo.

H4: Luulisin että se [termi] on sopivin myös minulle, ja en ole varma tunteeko kukaan oikeasti, että he ovat muuta kuin kansainvälinen opiskelija.

6 POHDINTA

6.1 Fantasiointi identiteetin muodostajana ja sopeutumiskeinona

Ensimmäinen tutkimuskysymys pyrki selvittämään, millaisia tarpeita vaihto-opiskelijaryhmien fantasiateemat täyttävät. Bormann (1996, 88) määrittelee fantasian luovaksi ja mielikuvitukseksi jaetuksi tulkinnaksi ympäristöstä, jossa juuri fantasiaketjujen teemat eli aiheet täyttävät ryhmän tarpeita. Vaihto-opiskelijaryhmien vuorovaikutuksesta tunnistettiin kuusi fantasiateemaa, jotka pystyttiin jaottelemaan kolmeen fantasiatyyppiin. Tulosten perusteella fantasiatyyppien tulkittiin vastaavan kahteen tarpeeseen: kokonaisvaltaisen identiteetin muovaantumiseen ja vaihtokokemukseen sopeutumiseen.

Identifioituminen ja sopeutuminen eivät ole täysin erotettavissa. Ryhmän piirteet vaikuttavat siihen, miten yksilöt identifioituvat ryhmään. Aiempi tutkimus on osoittanut, että identifioitumisen tarpeen täytyminen on tärkeää vaihto-opiskelijoille, koska identifioituminen vaikuttaa edistävästi hyvinvointiin (Matschke, 2022). Ryhmän piirteet itsessään vaikuttavat taas hyvinvoinnin kautta sopeutumiseen: esimerkiksi monikulttuurisuus liittyy tyytyväisyyteen (Hendrickson ym., 2011).

Vaihto-opiskelijoiden kokonaisvaltaiset identiteetit muovautuivat henkilökohtaisten ja ryhmien identiteettien vuoropuhelussa. Identiteetin muovaantumisen tarvetta täytti ryhmäkulttuurin fantasiatyyppi, johon lukeutuivat perheroolien ja ystävyyden fantasiateemat. Fantasiateemat ilmensivät läheisten suhteiden muodostamista ja ylläpitämistä. Ryhmien vuorovaikutuksesta, jossa ilmeni kohtuullisesti fantasiointia huomioiden haastattelukonteksti, oli pääteltävissä, että ryhmät olivat varsin tiiviitä. Esimerkiksi yhdellä ryhmällä oli yhteinen nimi. Bormannin mukaan ryhmäidentiteetin muodostaminen vaatii ryhmän ymmärtämistä kollektiivina, missä auttaa ryhmän personifikaatio muun muassa sen näkeminen uutena identiteettinä (1996) vaikka ryhmänimen avulla. Ryhmien jäsenillä oli henkilökohtaisia käyttäytymisen ja persoonallisuuden piirteitä, mutta vaihdossa koetut samanlaiset haasteet ja tilanteet yhdistivät heitä. Jaetut kokemukset tarjosivat aiheita fantasiaketjuihin (Bales, 1970, viitattuna Bormann, 1996) ja siten edistivät ryhmäidentiteetin muodostumista.

Perhefantasiateemalla saattoi olla myös syvällisempi tavoite. Se oli kehittynyt mahdollisesti siksi, että biologisten perheiden ollessa kaukana, vaihto-opiskelijat rakensivat Suomessa uuden sosiaalisen perheen kokeakseen samanlaista sosiaalista yhteyttä ja tukea kuin kotimaassa. Perhe- ja ystävyys-suhteista kehittyvä yhteenkuuluvuuden kokemus, toisin sanoen ryhmäkoheesio tai -tietoisuus, on Bormannin mukaan symbolisen konvergenssin tulos ja mahdollistaa esimerkiksi ryhmäläisten jaettujen kokemusten käsittelemisen (1996).

Sopeutumisen prosesseiksi tunnistettiin analyysissä tunteiden hallitseminen, uuden kulttuurin järjeistäminen ja vaihtokokemuksen sisäistäminen. Ystävyysfantasiateeman tulkittiin olevan yhteydessä identiteetin muovautumisen lisäksi sopeutumiseen. Se oli työkalu vaihtojaksosta ja muista kokemuksista nousevien tunteiden, sekä myönteisten että kielteisten, hallitsemiseen. Esimerkiksi ryhmät käsitelivät yhdessä jaettuja kokemuksia muun muassa tarinoiden ja sisäpiirivitsien avulla. Emotionaalinen ja informaationaalinen tuki ovat sopeutumiseen vaikuttavia tekijöitä: emotionaalinen tuki edistää hyvinvointia ja informaationaalinen tuki identiteettien integraatiota (Matschke, 2022).

Uuden kulttuurin järjeistäminen oli suomalaisen kulttuurin fantasiatyypin sekä sen perinteiden ja yhteiskunnan fantasiateemojen keskeinen tavoite. Fantasiatyypin jatkoi myös ryhmien jäsenten tarvetta muodostaa yhteneväinen identiteetti suhteessa itseen ja ryhmään. Osa uuden kulttuurin järjeistämistä oli pyrkimys ymmärtää kulttuurieroja. Vaihto-opiskelijat saattavat kokea haasteelliseksi opiskeluun tai ympäristöön liittyvät erot ja sen, miten niihin sopeudutaan (Chaiyasat, 2024). Tässä tutkielmassa esimerkiksi sauna ja aktiivinen opiskelijakulttuuri olivat tulkittavissa perinteiksi, jotka samanaikaisesti erottivat vaihto-opiskelijoita uudesta kulttuurista ja toisaalta yhdistivät siihen. Vaihto-opiskelijat kertoivat pitävänsä esimerkiksi sauna- ja opiskelijakulttuurista, mutta ilmaisivat myös kokevansa niihin liittyvät tavat huvittaviksi ja erikoisiksi.

Suomalaisen yhteiskunnan fantasiateemassa ilmeni fantasioiden törmäys. Vaihto-opiskelijat fantasioivat yllätyksestään suomalaisten vastaanottavuudesta. Yllätys juontui esimerkiksi siihen, että heidän aiemmin tapaamansa suomalaiset olivat korostaneet kuvailuissaan suomalaisten sulkeutuneisuutta. Fantasiat olivat mahdollisesti keino käsitellä kokemusten ja näkemysten ristiriitaa ja siten hallita vuorovaikutusta suomalaisten kanssa ja sopeutumista. Fantasioiden törmäys ja keskinäiset suhteet voivat vaikuttaa esimerkiksi ryhmien kestävyteen ja

uudistumiseen (Broom & Avanzino, 2010). Stepanovienén (2011) tutkimuksessa ennakkoluulot muista kulttuureista ja kulttuurishokki johtivat viestinnällisiin ja vuorovaikutuksellisiin haasteisiin vaihto-opiskelijoiden ja paikallisten välillä, mikä voi rajoittaa sopeutumista. Tuloksista herää kiinnostava pohdinta siitä, millaisia fantasioita suomalaiset itse luovat ja ylläpitävät kulttuuristaan, ja miten ne vaikuttavat ulkomaalaisten sopeutumiseen.

Fantasiatyypin vaihto-opiskelijuudesta, johon kuuluivat ajan rajallisuuden ja valmiuksien fantasiatemat, täytti vaihtokokemuksen sisäistämisen tarvetta. Noin puoli vuotta ei ole pitkä aika asua uudessa maassa. Sopeutumisen on suotavaa tapahduttavan nopeasti, jotta hyvinvointia edistävää aikaa olisi mahdollisimman paljon. Haastatteluryhmissä tämä näkyi niin, että he olivat ystäväystyneet nopeasti tiiviisti esimerkiksi kielitaitoa ja tapahtumia koskevien yhteisten kokemusten kautta. Kokemukset edistivät sosiaalista identifikaatiota muihin vaihto-opiskelijoihin ja suomalaiseen kulttuuriin. Sosiaalinen identifikaatio vaikuttaa positiivisesti yksilön identiteetin yhtenäistymiseen, joka taas medioi sosiaalisen identifikaation vaikutuksia hyvinvointiin (Matschke, 2022).

Vaihto-opiskelijat kokivat hankalaksi tutustumisen suomalaisiin esimerkiksi kielimuurin ja vaihtojakson jälkeisen etäisyyden takia, ja tunteen oletettiin olevan molemminpuolinen. Vaihto-opiskelijoiden mukaan suomen kielen opetus ei vastannut tarvittavaa tasoa ja kieli on vaikea. Toisaalta heidän mukaansa jo muutamien sanojen osaaminen ja ymmärtäminen helpotti oleskelua, esimerkiksi ruokakauppakäyntejä, näin edistäen sopeutumista. Paikallisen kielen osaamisen puute onkin todettu olevan suurin este kansainvälisten opiskelijoiden yhteiskunnalliselle osallistumiselle (Hayes & Lin, 1994) ja vaikuttavan myös sopeutumiseen (Chaiyasat, 2024), mikä ilmeni myös tässä tutkielmassa.

6.2 Vaihto-opiskelijoiden nopeasti muodostuvat ryhmät ja tiivis pienoiskulttuuri

Toinen tutkimuskysymys keskittyi vaihto-opiskelijaryhmien omiin kuvauksiin pienoiskulttuureistaan. Haastatteluryhmissä oli havaittavissa paljon pienoiskulttuuriin liittyviä yhteneväisiä käsityksiä sekä käytäntöjä. Näitä olivat muun muassa yhteiset kokoontumiset, tapahtumissa käyminen, kulttuurista puhuminen, vertaistuen antaminen ja perhedynamiikka.

Merkittävä tekijä ryhmien pienoiskulttuurien muodostumisessa oli tapahtumissa käyminen. Tapahtumat oli aluksi tapa tutustua uusiin ihmisiin ja myöhemmin paikka viettää aikaa ryhmäläisten kanssa. Iso osa ryhmien mainitsemista yhteisistä tekemisistä oli ulkopuolisten tahojen järjestämiä tapahtumia. Erityisesti opiskelijajärjestöt ESN FINT ja INTO korostuivat vastauksissa tapahtumien järjestäjinä, ja näiden järjestöjen merkitys pienoiskulttuurin muodostumisessa on huomattava. Lisäksi muut järjestöt järjestävät kansainvälistä tuutorointia. Nämä kansainvälisille opiskelijoille suunnatut tapahtumat, retket ja tuutorointi luovat vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuuria. Esimerkiksi heti vaihtojakson alussa järjestettävä aktiivinen tuutorointi ja tapahtumatoiminta johtavat siihen, että vaihto-opiskelijat muodostavat tiiviin ryhmän jo vaihtojakson alkupuolella.

Toinen merkittävä piirre vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuurissa on yleiset puheenaiheet. Luonnollisesti vaihto-opiskelijoiden puheenaiheet eivät rajoitu vain tässä tutkielmassa mainittuihin, mutta tuloksissa nousi esiin erityisesti kaksi puheenaihetta: kulttuurit ja henkilökohtainen elämä, kuten ihmissuhteet. Kulttuureista puhuminen on odotettavissa, sillä osa vaihto-opiskelukokemusta on uusiin kulttuureihin tutustuminen. On siis luonnollista, että vaihto-opiskelijat jakavat keskenään kokemuksiaan sekä suomalaisen kulttuurin että muiden vaihto-opiskelijoiden kulttuurien eroista suhteessa omaansa.

Henkilökohtaisen elämän suosiota puheenaiheena voidaan selittää sillä, että vaihto-opiskelijoilla ei juurikaan ole turvaverkkoa saapuessaan vaihtokohteeseen. Monella on kotimaassa läheisiä, jotka ovat saavutettavissa viestein tai puheluin, mutta kohdemaassa turvaverkko on rakennettava itse. Toisilla vaihto-opiskelijoilla saattaa olla samanlaisia huolia ja ongelmia, joten heiltä saa vertaistukea (Matschke, 2022). Nämä tekijät edistävät ryhmien nopeaa muodostumista. Kun esimerkiksi vertaistuen kautta on tultu läheisimmiksi, on helpompaa puhua henkilökohtaisen elämän asioista, kuten ihmissuhteista.

Fantasioinnin yhteydessä havaitut perheroolit ovat myös osa vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuuria. Kuten aikaisemmin mainittiin, roolien muodostuminen voisi liittyä perheen kaltaisen ryhmän luomiseen uudessa ympäristössä, kun oma perhe ei ole saatavilla. Tämä tukee ajatusta siitä, että yksi keskeisimmistä vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuurin piirteistä on ryhmien nopea muodostuminen ja läheiset suhteet.

Mielenkiintoista puheenaiheisiin liittyvissä tuloksissa on se, etteivät ne ole täysin linjassa aikaisempien tutkimuksien kanssa. Stepanovienè (2011) toteaa tutkimuksessaan, että liettualaisten vaihto-opiskelijoiden puheenaiheet kohdemaiden opiskelijoiden kanssa ovat melko kevyitä eivätkä juurikaan liity kulttuuriin tai henkilökohtaisiin aiheisiin. Suosituimpia aiheita olivat näiden sijaan esimerkiksi opiskelu ja ruoanlaitto. Erityisesti kulttuurien puuttuminen listasta on yllättävää. On mahdollista, että sitä ei ole vain otettu tutkimuksessa mukaan puheenaiheena. Aihetta olisi syytä tutkia useammassa konteksteissa, jotta nähtäisiin, että onko esimerkiksi vaihto-opiskelijan koti- tai kohdemaalla tähän vaikutusta.

Hollidayn (1999) mukaan pienoiskulttuuri mahdollistaa muuttuvien olosuhteiden järjeistämisen ja tarkoituksenmukaisen toimimisen näiden olosuhteiden puitteissa. Tästä on pitkälti kyse myös vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuurissa, sillä vaihtokokemus on uusi ja jatkuvasti muuttuva tilanne, johon sopeutumiseen auttaa muiden samassa tilanteessa olevien kanssa toimiminen. Vaihto-opiskelijoiden kuvailemana heidän pienoiskulttuurinsa yksi selkeimmistä piirteistä on kaveriporukoiden ja ystävyksien nopea muodostuminen. Lisäksi aktiivinen yhteinen tekeminen muodostaa rutiineja ryhmälle, joka edelleen muodostaa pienoiskulttuuria.

6.3 Suomalainen kulttuuri yhdistävänä ja erottavana tekijänä ryhmäidentiteetissä

Kolmas tutkimuskysymys yhdisti kahden ensimmäisen näkökulmia pyrkien kuvaamaan, miten vaihto-opiskelijoiden kohtaamiset suomalaisen kulttuurin kanssa rakentavat heidän ryhmäidentiteettejään. Vaihto-opiskelijat eivät elä uudessa maassa irrallaan paikallisesta kulttuurista. He kohtaavat sitä arkisissa tilanteissa esimerkiksi harrastuksissa ja koulussa, ja useat tahot pyrkivät edistämään näitä kohtaamisia. Kuitenkin, kuten aikaisemmin on todettu, vaihto-opiskelijat eivät yleensä ystävysty tai vietä aikaa paikallisten kanssa. Tämä vaikuttaa kokemukseen paikallisesta kulttuurista ja siihen, millainen ryhmäidentiteetti vaihto-opiskelijoille kehittyy. Nykyisen käsityksen mukaan ryhmäidentiteetti pohjautuu pitkälti ajattelutapaan, jossa erotellaan samankaltaiset ”me” ja erilaiset ”ne” (Tajfel & Turner, 1979, viitattuna Jans ym., 2012). Tällainen asenne on huomattavissa myös tämän tutkielman tuloksissa.

Haastatellut vaihto-opiskelijat kertoivat identifioituvansa nimenomaan vaihto-opiskelijoiksi. He kokivat olevansa erilaisia kuin suomalaiset opiskelijat. Oma kansallisuus tai opiskeluala ei ollut vahvasti osa identiteettiä, vaan vaihto-opiskelijuus korostui ryhmien jäseniä yhdistävänä tekijänä eri kansallisuuksista ja kulttuureista huolimatta. Tämä selkeä ”me/ne” -ajattelu rakentaa vahvan ryhmäidentiteetin, mikä voi selittää vaihto-opiskelijoiden helppoa ja tiivistä ystäväyhteyttä. Tämä osaltaan hankaloittaa sitä, että suomalaisten ja kansainvälisten opiskelijoiden on hankala ystäväyhteyttä, sillä tiiviisiin kaveriporukoihin on vaikea päästä jälkikäteen. Kulttuuriset alaryhmät voivat tarjota paikan ensisijaisten suhteiden kehittämiseksi ja siten edistää kuulumisen tunnetta (Hayes & Lin, 1994).

Suomalaisessa kulttuurissa on myös piirteitä, jotka vaikuttivat ”me/ne” -näkömyksen ja sen kautta vaihto-opiskelijoiden ryhmäidentiteetin kehittymiseen. Haastateltavat vaihto-opiskelijat kokivat suomen kielen vaikeana sekä resurssit sen opiskeluun heikkoina. Suomalaisen opiskelijakulttuurin piirteet, esimerkiksi tapahtumien kohdentaminen suomalaisille, vaikuttivat myös siihen, miten vaihto-opiskelijat pystyivät osallistumaan suomalaiseen opiskelijaelämään ja kuinka miellyttäviksi he kokivat sen.

Kansainvälisten opiskelijoiden järjestöt, kuten ESN FINT ja INTO, pyrkivät aktiviteeteissaan suolaamaan kansainvälisyyden ja suomalaisen kulttuurin, todennäköisesti siksi, että kansainväliset opiskelijat voisivat kokea olevansa osa paikallista yhteisöä, toisin sanoen lieventääseen ”me/ne” -asettelua. Toisaalta tällä saattaa olla päinvastaisia vaikutuksia: suomalaiset opiskelijat eivät päädy näihin tapahtumiin, koska ne ovat heidän mielestään kohdistettu vain kansainvälisille opiskelijoille, ja kansainvälisten opiskelijoiden kynnys lähteä suomalaisten järjestöjen aktiviteetteihin kasvaa, kun tarjolla on tarkemmin itselle kohdistettuja tapahtumia.

6.4 Yhteenveto

Vaihto-opiskelijoiden keskuudesta oli havaittavissa pienoiskulttuuri, sillä heidän ryhmäkoheesioon liittyy yhteneviä käsityksiä ja käytäntöjä (Holliday, 1999). Vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuuri pohjautuu jaettuun kokemukseen vaihto-opiskelusta ja vaihto-opiskelijaidentiteettiin. Yhtenevät käsitykset ja käytännöt liittyvät esimerkiksi ajatukseen ajan rajallisuudesta, tapahtumissa käymiseen ja perherooleihin. Vaihto-opiskelijaryhmissä fantasioidaan jaetuista

kokemuksista, mikä edistää pienoiskulttuurin kehittymistä tiivistämällä jäsenten symbolista konvergenssia ja ryhmäkoheesiota. Bormann (1972) toteaa, että fantasiat ja etenkin niiden fantasiateemat ovat keskeisiä ryhmäkulttuurin syntymisessä, ja ne havainnollistavat ulospäin ryhmän jaettua todellisuutta.

Vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuurin tärkein piirre ja tavoite on, että se auttaa sopeutumaan kohdemaahan luomalla ymmärrystä ympäröivistä kulttuureista ja yhtenäistämällä identiteettiä. Vaihto-opiskelijaryhmissä fantasioidaan osittain juurikin sopeutumisen edistämiseksi. Fantasiat ovat psykologisia selviytymiskeinoja, jotka antavat merkityksellisyyden tunnetta (Bormann, 1972). Vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuuri on heidän jaettu retorinen visio vaihtojaksosta ja vaihto-opiskelijuudesta, joka syntyy fantasioinnista. Retoriset visiot auttavat hankalista tilanteista selviämistä vahvemmin kuin yksittäiset fantasiat (Bormann, 1972).

Merkittävä piirre vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuurissa on ystävyyssuhteiden nopea syntyminen, vakiintuminen ja tiivistyminen. Nopeus johtuu osittain vaihtojakson lyhydestä: koska aikaa on vähän, interpersonaalaisia suhteita on muodostettava varhain. Tiivistymistä kiihdyttää se, että eri taustoista tulevat jäsenet lähentyvät helposti isoja kulttuureja poikkileikkaavan vaihto-opiskelijaidentiteetin kautta, sillä se perustuu jaettuihin kokemuksiin ja erilaisuuteen suhteessa ympäröivään väestöön. Pienoiskulttuurit sijaitsevat isojen kulttuurien välissä ja niistä irrallaan (Holliday, 1999), joten vaihto-opiskelijoiden henkilökohtaiset ulottuvuudet, kuten mielenkiinnon kohteet, säilyvät ja ovat lähtökohtia pienoiskulttuurille. Pienoiskulttuuri kuitenkin saa vaikutteita ympäristöstä, kuten suomalaisesta ja muista kansallisista kulttuureista, koska pienoiskulttuureihin tuodaan piirteitä muista isoista ja pienistä kulttuureista (Holliday, 1999).

6.5 Tutkimustulosten hyödyntäminen jatkossa

Tutkielman tuloksilla on yhteiskunnallista merkitystä, ja niitä on mahdollista hyödyntää käytännön tilanteissa. Eniten tutkielman johtopäätöksistä hyötyvät yliopistoympäristössä kansainvälistä tuutorointia sekä muuta kansainvälistä toimintaa järjestävät tahot. Tällaisia ovat esimerkiksi opiskelijajärjestöt sekä kansainvälisyyden ja vaihto-opiskelijoiden parissa työskentelevät yliopiston työntekijät.

Yksi vaihto-opiskelijoiden tuutoroinnin tärkeimpiä tavoitteita on saada vaihto-opiskelijat sopeutumaan suomalaiseen kulttuuriin ja yliopistoelämään mahdollisimman hyvin. Tässä auttavat tapahtumat, jotka ovat osa suomalaista opiskelijakulttuuria ja siten myös esittelevät sitä vaihto-opiskelijoille. Tuloksissa käy ilmi, että vaihto-opiskelijat käyvät lähinnä kansainvälisille opiskelijoille suunnatuissa tapahtumissa. Erityisesti kansainväliseen toimintaan keskittyviä järjestöjä kiitettiin siitä, että he järjestävät tapahtumia ja että niissä on mukava käydä. Haastateltavat, jotka olivat käyneet suomalaisille opiskelijoille suunnatuissa tapahtumissa, kertoivat, että niissä he eivät tunteneet oloaan yhtä tervetulleeksi. Pääsyy epämukavuuteen oli kielimuuri. Tästä voidaan päätellä, että mikäli opiskelijajärjestöt järjestävät tapahtumia, joihin myös kansainväliset opiskelijat ovat tervetulleita, olisi syytä kiinnittää enemmän huomiota monikielisyyteen ja kannustaa myös kansallisia opiskelijoita englannin puhumiseen. Lisäksi olisi hyödyllistä järjestää täysin englanninkielisiä tapahtumia, jotka on suunnattu sekä kansallisille että kansainvälisille opiskelijoille. Vaihto-opiskelijoiden olisi helpompi osallistua tapahtumiin, kun he eivät ole ainoita englantia puhuvia.

Kansainvälisesti rikkaammat tapahtumat ja kansallisten opiskelijoiden tutustuminen vaihto-opiskelijoihin tukisi myös suomalaisten opiskelijoiden kotikansainvälistymistä. Kaikki opiskelijat eivät halua tai voi lähteä itse vaihtoon, mutta kansainväliset kokemukset ovat silti tärkeitä esimerkiksi työelämän kannalta. Tutustumalla kansainvälisiin opiskelijoihin on mahdollista oppia muista kulttuureista, kehittää kielitaitoa ja oppia kohtaamaan erilaisia ihmisiä.

Vaikka tutkielma sijoittuu yliopistojen ja vaihto-opiskelun kontekstiin, on joitain tuloksia mahdollista hyödyntää myös laajemmin kaikenlaisten ulkomaalaisten sopeutumisessa Suomeen ja suomalaiseen kulttuuriin. Esimerkiksi kielitaito korostuu kaikenlaisten maahanmuuttajien sopeutumisessa. Tutkielman havainnot kielikurssien hyödyllisyydestä ovat relevantteja. Moni suomen kielen alkeiskurssin käyneistä haastateltavista koki kurssin vaikeaksi, mutta sen ajateltiin olleen hyödyllinen kulttuuriin sopeutumisessa. Monikielisestä viestinnästä oli tehty ryhmässä havaintoja myös siitä, että usein englanninkielinen viestintä esimerkiksi tapahtumakuvausissa oli suomenkielistä suppeampaa, joten kaikki tiedot saadakseen piti kääntää suomenkielinen viesti. Tällaista saattaa tapahtua myös yliopistokontekstin ulkopuolella, joten asiaan puuttuminen hyödyttää myös muualla.

Tuloksissa ilmeni, että vaihto-opiskelijat täyttävät yhteisellä fantasioinnillaan sopeutumisen tarvetta, eli ryhmän konvergensi auttaa sopeutumisessa. Tästä voisi päätellä, että jokaisella vaihto-opiskelijalla olisi tärkeää olla läheinen ryhmä, jonka fantasiointi edistää sopeutumista ja luo konvergenssia sekä ryhmään että mahdollisesti myös paikalliseen kulttuuriin. Havaintoa on mahdollista hyödyntää jatkossa, ja ilmiötä olisi syytä tutkia lisää muissakin sopeutumislanteissa.

Vaihto-opiskelijat kertoivat, että heidän kokemuksensa Suomesta ja suomalaisesta kulttuurista eivät vastanneet täysin heidän odotuksiaan, jotka perustuivat muiden kertomuksiin Suomesta. Tulosten mukaan Suomea pidetään hyvänä vaihtokohteena, ja moni haastateltavista oli tyytyväinen Suomeen maana. Suomea vaihtokohteena kannattaisi markkinoida vielä enemmän, sillä vaikka epäkohtia löytyy, tämän tutkielman perusteella kokemukset Suomesta ja suomalaisuudesta ovat pääosin hyvin positiivisia. Käytännössä markkinoinnissa voisi esimerkiksi pyrkiä korjaamaan Suomea koskevien stereotyyppien virheellisyyttä ja korostaa sitä, kuinka ne voivat rajoittaa suomalaisten ja ulkomaalaista välistä kanssakäymistä.

6.6 Arviointi

Laadullisesta tutkimuksesta ja sen menetelmistä on esitetty kritiikkiä niiden luotettavuuskriteereiden epäselkeydestä. Tutkija on laadullisen tutkimuksen ensisijainen luotettavuuden kriteeri, minkä takia arviointi kattaa tutkimusprosessin kokonaisuudessaan. (Eskola & Suoranta, 1998.) Seuraavaksi arvioidaan tämän tutkielman luotettavuutta koko tutkimusprosessin läpi hyödyntäen Tuomen ja Sarajärven (2018) menetelmien kohdallisuuden ja analyyttisen tarkkuuden sekä Eskolan ja Suorannan (1998) tulosten uskottavuuden, siirrettävyyden, varmuuden ja vahvistuvuuden näkökulmista.

Pienryhmien temahaastattelu oli toimiva aineistonkeruumenetelmä ensinnäkin siksi, että haastatteluissa nousi luonnollisesti esiin fantasioita. Haastattelurungon puolistrukturoitu rakenne todennäköisesti edesauttoi fantasiointia. Tutkimusongelman kannalta tämä oli ratkaisevaa, sillä se olettaa, että ryhmissä fantasioidaan. Oletus on perusteltu, koska ryhmissä on yleensä läsnä suhdetavoite, jota fantasioinnilla edistetään. Aineistonkeruumenetelmällä saatiin siis kohdallista aineistoa (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Toinen teemahaastattelun etu oli mahdollisuus muotoilla haastattelurunko niin, että kaikkiin tutkimuskysymyksiin saatiin aineistoa, mikä tukee tutkimusmenetelmän ja tutkielman tarkoituksen kohdallisuutta (Tuomi & Sarajärvi, 2018). Kysymysten asettelussa oli huomioitava neutraalius, jotta kysymykset eivät ohjanneet haastateltavien vastauksia. Tähän pyrittiin esimerkiksi kaksiosaisilla kysymyssanoilla, kuten ”Kuinka paljon, jos ollenkaan”. Toisaalta joissain kysymyksissä oli mahdollista tehdä oletuksia haastateltavien ominaisuuksien ja kontekstin perusteella. Huomioimalla aineistoon vaikuttavat tekijät ja ennakkoehdot edistettiin tiedon varmuutta (Eskola & Suoranta, 1998). Neutraalius osoittautui kuitenkin ajoittain haasteelliseksi, etenkin esitettäessä spontaaneja kysymyksiä. Tällöin hyödynnettiin mallina esivalmisteltujen kysymysten muotoiluja.

Tutkittavien ryhmä oli monipuolinen, koska edustettuina oli eri kansallisuuksia ja tieteenaloja. Kohderyhmän takia haastattelut toteutettiin englannin kielellä. Tämä oli mahdollista, sillä kaikilla osapuolilla oli vähintään CEFR B2 -tason englannin kielen taidot: se on tasovaatimus vaihto-opiskelijoille (Tampereen yliopisto) ja haastatteliijoilla on kielestä laudatur-arvosanat ylioppilastutkinnossa. Kielitaidoissa ilmeni kuitenkin eroja. Esimerkiksi vain yksi haastateltava puhui englantia äidinkielenään. Kielimuuri saattoi rajoittaa sitä, kuinka kattavasti ja luonnollisesti haastateltavat kykenivät fantasioimaan ja kertomaan kokemuksistaan. Osa aineistoesimerkeistä oli käännettävä suomen kielelle Tampereen yliopiston sääntöjen mukaisesti. Kääntämistyössä ilmeni haasteita kielten vivahteiden ja yksittäisten idiomaattisten ilmaisujen kohdalla. Kielelliset seikat saattoivat vaikuttaa tiedon uskottavuuteen, eli tutkijoiden ja tutkittavien käsityksien ja tulkintojen yhdenmukaisuuteen (Eskola & Suoranta, 1998). Esimerkiksi kirjaamalla tutkielmaan haasteelliset kohdat ja kysymällä tutkittavilta tarkentavia kysymyksiä varmistettiin tulosten korjautuvuus, uskottavuus (Eskola & Suoranta, 1998) ja analyyttinen tarkkuus (Tuomi & Sarajärvi, 2018).

Kohderyhmästä saatiin monipuolinen osittain siksi, että tutkijat hyödynsivät omia verkostojaan etsiessä haastateltavia. Toinen tutkijoista tunsu pinnallisesti noin puolet haastateltavista, ja toinen tutkija ei ketään. Tuttuuden takia huolehdittiin erityisen tarkasti tutkittavien anonymiteetistä esimerkiksi keskusteltaessa tutkielmasta ulkopuolisten kanssa. Lisäksi tutkittaville tuotiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden (2019) mukaisesti selkeästi esille mahdollisuus keskeyttää ja peruuttaa osallistuminen.

Tutkittavien ja tutkijoiden tuttavuus oli sekä etu että rajoite. Se mahdollisesti teki haastatteluiden tunnelmasta haastateltaville mukavamman ja avoimemman, mikä saattoi edistää fantasiointia. Toisaalta tilanne saattoi olla erikoinen, kun tuttujen, noin samanikäisten henkilöiden välillä oli eroja auktoriteettiasemassa. Lisäksi se, että tutkijat ovat suomalaisia ja toimineet kansainvälisten opiskelijoiden tuutoreina saattoi vaikuttaa haastateltavien mielipiteiden avoimuuteen liittyen paikalliseen opiskelijakulttuuriin, suomalaiseen kulttuuriin ja tuutorointiin. Holliday (1999) huomauttaa, että pienoiskulttuureja tutkittaessa kohderyhmän valinta on aina osittain heuristinen, vaikka pienoiskulttuuri onkin olemassa.

Vaikka aineistonkeruumenetelmä oli toimiva siten, että haastatteluissa ilmeni määrällisesti kohtuullisesti fantasiaketjuja, haastattelukonteksti saattoi muuttaa fantasioinnin tapaa tai sisältöä. Esimerkiksi sisäpiirivitsailua itsessään ei tapahtunut, vaan sisäpiirivitseistä kerrottiin ulkoisesta näkökulmasta. Täten fantasiaketjuja oli vaikea tunnistaa, etenkin fantasiateema-analyysin ollessa itsessään melko haastava analyysimenetelmä. Haastatteluiden videotaltiointi kuitenkin auttoi tunnistamaan fantasiaketjuja niiden nonverbaalisen puolen kautta. Videoinnin ja sen havainnoivan piirteen sekä pienoiskulttuurin näkökulman takia metodologiseksi lähestymistavaksi olisi sopinut etnografia. Se on tutkimusta ihmisryhmistä ja ryhmien kulttuureista ja siitä, miten käytäntöjä opitaan ja jaetaan (Angrosino, 2007). Tiedonkeruu perustuu kenttätyössä toteutettavaan havainnointiin, haastatteluihin ja arkistotutkimukseen (Angrosino, 2007). Tässä tutkielmassa tutkijat eivät jalkautuneet vaihto-opiskelijoiden yhteisöihin, vaan tutkittavat tuotiin kontrolloidumpiin haastattelutilanteisiin. Siten haastatteluiden tulokset ovat paremmin yleistettävissä kuin etnografiatutkimuksissa. Nämä ja muut aiemmin mainitut seikat huomioiden tiedon uskottavuus, menetelmien kohdallisuus ja tuloksien siirrettävyys saavat tukea.

Haastateltavien ja tutkijoiden tuttuuden lisäksi tuloksiin saattoi vaikuttaa se, että tutkijat ovat suomalaisia ja vaihto-opiskelijoiden piireissä aktiivisia. Tutkijoiden käsitykset opiskelijaelämästä ja suomalaisesta kulttuurista vaikuttavat siihen, miten he tulkitsevat vaihto-opiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä. Hollidayn (1999) mukaan tutkittaessa pienoiskulttuureita on olennaista muistaa, että tutkimukseen valittu ryhmä on aina tutkijan näkökulma ryhmästä eikä välttämättä täysin vastaa ryhmän jäsenten näkemystä siitä. Eskola ja Suoranta (1998) huomauttavat, että uskottavuutta ei voida välttämättä lisätä tarkistuttamalla tulokset tutkitavilta.

Haastatellut vaihto-opiskelijaryhmät olivat pienryhmiä suuremmista ystäväporukoista ja vain pieni otos Tampereen yliopistoon ja Suomeen tulevien vaihto-opiskelijoiden yhteisöstä. Lisäksi tutkielma asettuu korkeakoulukontekstiin ja keskittyy kansainvälisistä opiskelijoista vain vaihto-opiskelijoihin. Täten johtopäätökset eivät ole suoraan siirrettävissä kaikkiin Suomen tai muiden maiden vaihto-opiskelijoihin, kansainvälisiin tutkinto-opiskelijoihin tai suomalaisiin vaihto-opiskelijoihin ulkomailla. Johtopäätökset voivat olla erilaisia myös alemmilla koulutustasoilla, kuten lukioissa. Tämän myötä olisi antoisaa tutkia vaihto-opiskelijoiden pienoiskulttuureja ja niiden muodostumista eri koulutustasoilla sekä ympäri Suomea ja ulkomailla.

7 KIRJALLISUUS

- Abrams, Dominic., & Hogg, M. A. (1998). *Social identifications: A social psychology of inter-group relations and group processes*. Taylor and Francis.
- Angrosino, M. (2007). Introduction: Ethnography and participant observation. Teoksessa M. Angrosino (toim.), *Doing Ethnographic and Observational Research*, 1–18. SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781849208932>
- Arasaratnam, L.A. (2011). *Perception and communication in intercultural spaces*. Lanham, MD: University Press of America.
- Ala-Kortesmaa, S., Hakala, A. & Mikkola, L. (2023). *VIMO-opiskelijoiden kansainvälistymisen kehittämishanke*. Viestintätieteiden monitieteellisen tutkinto-ohjelman selvityksiä, ITC, Tampereen yliopisto.
- Alexander, B. K., Arasaratnam, L. A., Avant-Mier, R., Durham, A., Flores, L., Leeds-Hurwitz, W., Mendoza, S. L., Oetzel, J., Osland, J., Tsuda, Y., Yin, J., & Halualani, R. (2014). Defining and communicating what “intercultural” and “intercultural communication” means to us. *Journal of International and Intercultural Communication*, 7(1), 14–37. <https://doi.org/10.1080/17513057.2014.869524>
- Bormann, E. G. (1972). Fantasy and rhetorical vision: The rhetorical criticism of social reality. *The Quarterly Journal of Speech*, 58(4), 396–407. <https://doi.org/10.1080/00335637209383138>
- Bormann, E. G. (1985). Symbolic Convergence Theory: A communication formulation. *Journal of Communication*, 35(4), 128–138. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1985.tb02977.x>
- Bormann, E. G. (1996). Symbolic Convergence Theory and communication in group decision making. Teoksessa Hirokawa, R. Y., & Poole, M. S. *Communication and group decision making*, 81–113. SAGE Publications. <https://doi.org/10.4135/9781452243764.n4>
- Broom, C. & Avanzino, S. (2010). The communication of community collaboration: When rhetorical visions collide. *Communication Quarterly*, 58(4), 480-501. <https://doi.org/10.1080/01463373.2010.525701>

- Chaiyasat, C. (2023). Experiencing semester abroad programs in a Thai higher educational institution: sociocultural adaptation and cultural challenges of German exchange students. *Journal of Further and Higher Education*, 1–14. <https://doi.org/10.1080/0309877X.2023.2299985>
- Cragan, J. F., & Shields, D. C. (1992). The use of symbolic convergence theory in corporate strategic planning: A case study. *Journal of Applied Communication Research*, 20(2), 199–218. <https://doi.org/10.1080/00909889209365329>
- Craig, R. T. (1999). Communication theory as a field. *Communication Theory*, 9(2), 119–161. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.1999.tb00355.x>
- Croucher, S. M., & Cronn-Mills, D. (2022). *Understanding communication research methods: a theoretical and practical approach* (3. painos). Routledge.
- Deng, F., & Peng, J.-E. (2023). Sustaining short-term exchange students' willingness to communicate in second language in multilingual classrooms. *RELC Journal*, 54(3), 683–696. <https://doi.org/10.1177/00336882211035590>
- Dervin, F., & Layne, H. (2013). A guide to interculturality for international and exchange students: an example of Hostipitality? *Journal of Multicultural Discourses*, 8(1), 1–19. <https://doi.org/10.1080/17447143.2012.753896>
- Dervin, F. (2011). The repression of us- and we-hoods in European exchange students' narratives about their experiences in Finland. *Journal of Comparative Research in Anthropology and Sociology*, 2(1), 71–84.
- Dooly, M., & Vinagre, M. (2022). Research into practice: Virtual exchange in language teaching and learning. *Language Teaching*, 55(3), 392–406. <https://doi.org/10.1017/S0261444821000069>
- Duffy, M. E. (2003). Web of hate: a fantasy theme analysis of the rhetorical vision of hate groups online. *Journal of Communication Inquiry*, 27(3), 291–312. <https://doi-org.lib-proxy.tuni.fi/10.1177/0196859903252850>
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Eskola, Jari., & Suoranta, Juha. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- ESN FINT. Luettu 18.2.2024. <https://www.esnfint.org/home>

- Gareis, E. (2012). Intercultural friendship: Effects of home and host region. *Journal of International and Intercultural Communication*, 5(4), 309–328. <https://doi.org/10.1080/17513057.2012.691525>
- Graneheim, U. H., Lindgren, B.-M., & Lundman, B. (2017). Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper. *Nurse Education Today*, 56, 29–34. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2017.06.002>
- Griffin, E. A., Ledbetter, A., & Sparks, G. G. (2019). *A first look at communication theory* (10. painos). 223–234. McGraw-Hill Education.
- Hargie, O. (2011). *Skilled interpersonal communication. Research, theory and practice* (5. painos). London: Routledge.
- Hayes, R. L., & Lin, H.-R. (1994). Coming to America: Developing social support systems for international students. *Journal of Multicultural Counseling and Development*, 22(1), 7–16. <https://doi.org/10.1002/j.2161-1912.1994.tb00238.x>
- Hendrickson, B., Rosen, D., & Aune, R. K. (2011). An analysis of friendship networks, social connectedness, homesickness, and satisfaction levels of international students. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(3), 281–295. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2010.08.001>
- Hogan, J., Dolan, P. & Donnelly, P. (2009). Introduction. Teoksessa J. Hogan, P. Dolan, P. Donnelly (toim.), *Approaches to Qualitative Research: Theory and Its Practical Application*, Oak Tree Press, 1–18
- Holliday, A. (1999). Small cultures. *Applied Linguistics*, 20(2), 237–264. <https://doi.org/10.1093/applin/20.2.237>
- Hollingshead, A. & Poole, M. (2012). *Research methods for studying groups and teams: A guide to approaches, tools, and technologies*. Taylor and Francis.
- Horila, T. (2018). *Vuorovaikutusosaamisen yhteisyys työelämän tiimeissä* [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. JYX-Julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7452-7>
- How to apply for exchange studies at Tampere University. Tampereen yliopisto. <https://www.tuni.fi/en/study-with-us/exchange-studies/exchange-studies-tampere-university/how-apply-for-exchange-studies-at-tampere-university#expander-trigger--352876>
- INTO Tampere. Luettu 18.2.2024. <https://into-tampere.org/>

- Jans, L., Postmes, T., & Van der Zee, K. I. (2012). Sharing differences: The inductive route to social identity formation. *Journal of Experimental Social Psychology, 48*(5), 1145–1149. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2012.04.013>
- Johnson, E. (2021). “They are not very open to people”: how mobile students construct interculturality through metaphor and narrative. *Language and Intercultural Communication, 21*(5), 588–601. <https://doi.org/10.1080/14708477.2021.1931874>
- Keogh, J., & Russel-Roberts, E. (2009). Exchange programmes and student mobility: Meeting student’s expectations or an expensive holiday?. *Nurse Education Today, 29*(1), 108–116. <https://doi.org/10.1016/j.nedt.2008.07.006>
- Lee, S. K. J., & Hoon, T. H. (1993). Rhetorical vision of men and women managers in Singapore. *Human Relations (New York), 46*(4), 527–542. <https://doi.org/10.1177/001872679304600406>
- Linabary, J. R., Castro, M., Castro, M., & Castro, M. (2021). Small group communication (J. R. Linabary, toim.). Jasmine R. Linabary.
- Matschke, C. (2022). The impact of social support on social identity development and well-being in international exchange students. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 53*(10), 1307–1334. <https://doi.org/10.1177/00220221221118387>
- McPherson, M., Smith-Lovin, L., & Cook, J. M. (2001). Birds of a feather: Homophily in social networks. *Annual Review of Sociology, 27*(1), 415–444. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.27.1.415>
- Nardi, P. M. (2018). *Doing Survey Research: A Guide to Quantitative Methods* (4. painos). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315172231>
- Opintopolku. *Opiskelu ulkomailla*. Luettu 18.2.2024. <https://opintopolku.fi/konfo/fi/sivu/opiskelu-ulkomailla>
- Pietilä, I. (2017). Ryhmäkeskustelu. Teoksessa M. K. Hyvärinen, P. Nikander, J. Ruusuvoori & A. Aho (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Vastapaino. https://andor.tuni.fi/permalink/358FIN_TAMPO/1j3mh4m/alma999382954205973
- Ren, Y., Harper, F. M., Drenner, S., Terveen, L., Kiesler, S., Riedl, J., & Kraut, R. E. (2012). Building member attachment in online Communities: Applying theories of group identity and interpersonal bonds. *MIS Quarterly, 36*(3), 841–864. <https://doi.org/10.2307/41703483>

- Robinson, O., Somerville, K., & Walsworth, S. (2020). Understanding friendship formation between international and host-national students in a Canadian university. *Journal of International & Intercultural Communication*, 13(1), 49–70. <https://doi-org.lib-proxy.tuni.fi/10.1080/17513057.2019.1609067>
- Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006). KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkójulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. <https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/>
- Sawir, E., Marginson, S., Deumert, A., Nyland, C., & Ramia, G. (2008). Loneliness and international students: an Australian study. *Journal of Studies in International Education*, 12(2), 148–180. <https://doi.org/10.1177/1028315307299699>
- Siegel, A. (2022). Study abroad in Sweden: Japanese exchange students' perspectives of language use in university EMI courses. *Languages (Basel)*, 7(1), 3-. <https://doi.org/10.3390/languages7010003>
- Stepanoviene, A. (2011). Exchange students' experiences in intercultural communication. *Kalby Studijos*, 18(18), 61-. <https://doi.org/10.5755/i01.sal.0.18.410>
- Sunendar, D., Darmawangsa, D., & Sukmayadi, V. (2021). Thriving in Indonesian academia: French students' intercultural communication competence in studying abroad. *Journal of Intercultural Communication*, 21(1), 80–91. <https://doi.org/10.36923/jicc.v21i1.7>
- Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos). Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarviointin_ohje_2020.pdf
- Van Mol, C. (2018). Becoming Europeans: The relationship between student exchanges in higher education, European citizenship and a sense of European identity. *Innovation (Abingdon, England)*, 31(4), 449–463. <https://doi.org/10.1080/13511610.2018.1495064>
- Vansteenkiste, M. & Ryan, R. M. (2013). On psychological growth and vulnerability. *Journal of Psychotherapy Integration*, 23(3), 263–280. doi: 10.1037/a0032359.

- Vipunen. Tutkinto-opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus. Luettu 18.2.2024. https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Tutkinto-opiskelijoiden%20kansainv%C3%A4linen%20liikkuvuus%20-%20oppilaitos.xlsb
- Willoughby-Knox, B., & Yates, L. (2022). Working toward connectedness: local and international students' perspectives on intercultural communication and friendship-forming. *Higher Education Research and Development*, 41(7), 2506–2522. <https://doi.org/10.1080/07294360.2021.1985087>
- Zanin, A.C., Hoelscher, C. S. & Kramer, M. W. (2016). Extending symbolic convergence theory: A shared identity perspective of a team's culture. *Small Group Research* 47(4), 438–472.

LIITTEET

Liite 1: Haastattelurunko

1. Individually: Please say your first name, home country and study field.
2. Could you describe how you became friends?
 - a. Where?
 - b. When: was everyone in the group from the beginning?
 - c. How: was there some specific occasion that brought you closer?
3. How would you describe your group?
 - a. What characteristics define your group, e.g., roles and routines? (Do you, for example, share inside jokes or plan future meetings?)
 - b. How does your group spend time together?
 - c. What are some common topics that you talk about in your group?
4. Individually: Which social groups do you identify with during the exchange?
5. How much, or if at all, do you hang out with local students, either individually or as a group?
6. Could you describe the interactions?
 - a. Have there been any memorable/surprising/challenging ones? Please describe.
 - b. Based on these interactions, what do you think of local students?
 - c. Have you had any specific interactions that have changed your thoughts notably?
7. Do you talk about these interactions in your group?
 - a. How do you talk about these interactions?
 - b. Have you noticed any recurring themes?
 - c. Do you have any inside jokes about local students?
 - d. Do you have any stereotypes about local students?
 - e. When you go back to your home country, what will you tell about local students?
8. Do you have any further comments, thoughts, or questions?